

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

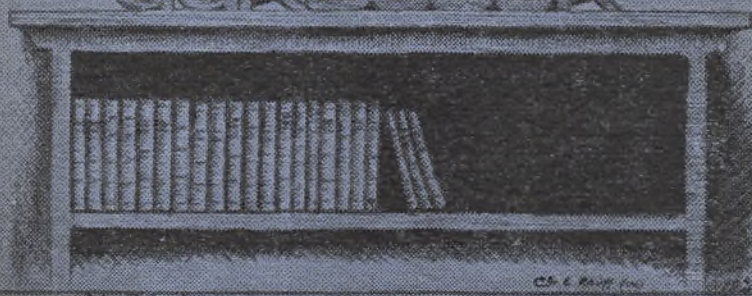
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Hr Lærer P Rønn Christensen *720834*
Kristen Pilsvej 16 *Bjerringhede*
74 *Vebskovvej 28* Charlottelund

NISSUMSKE

COBBEGER

C.S. & R. Copenhagen

NISSUMSKE AARBØGER

UDGIVET AF
NØRRE NISSUM SEMINARIUMS
ELEVFORENING

UNDER REDAKTION AF
CHR. M. CHRISTENSEN (17)

1945

M. CHRISTENSENS BOGTRYKKERI
STRUER 1946

INDHOLD

1. Tale ved Takkegudstjenesten i Nr. Nissum Kirke. Af Sognepræst <i>Ove Nielsen</i>	3
2. Herman Møller Boye	6
3. Herman M. Boye som Frihedskæmper. Af <i>Arne Aabenhus</i> (35)	9
4. Herman Møller Boyes Minde. Af <i>Chr. M. Christensen</i> (17)	14
5. Indtil 5. Maj. Af <i>Harald Berg</i> (23)	16
6. Ved Elevfesten 26. November 1943. Af <i>H. Mol Christensen</i> (45)	22
7. Festsang ved Elevfesten 1945. Af <i>Ejnar Kræmmer Pedersen</i> (III)	24
8. Den nazistiske Opdragelse. Af Forstander <i>P. C. Gjelstrup</i>	26
9. Aaret, der svandt. Af Forst. <i>P. C. Gjelstrup</i>	32
10. Ved Dimissionsfesten 1945. Af <i>Johs. Hejbøl og Helge Nissen</i>	41
11. Et Pressejubilæum. Af <i>J. Søndergaard Jacobsen</i> (06)	44
12. 25 Aars Jubilarerne	48
13. Dimittenderne 1945	52
14. Af Aarets Dagbog	54

TALE VED TAKKEGUDSTJENESTEN I NØRRE NISSUM KIRKE

LØRDAG DEN 5. MAJ 1945 KLOKKEN 10

Af Sognepræst Ove Nielsen

Tekst: Salm 118, 23—29

Saa oprandt den Dag, vi har set hen til med Længsel gennem 5 lange, onde Aar, og vi har det næsten som Israels Folk, da Herren hjemførte dem fra Fangenskab i Babylon: de var som drømmende (Sl. 126). Vi fattede knapt, at det kunde være sandt, saa overvældende var det Budskab om Danmarks Befrielse fra Fjendevold, som iaftes fløj ud over Verden paa Æters Vinger. Men det er jo sandt, og nu gennemstrømmes alle danske Hjerter af en Bølge af Taknemlighed. Vi føler os taknemlige mod den Stormagt, som paa særlig Maade har været Redskabet til Danmarks Frelse; vi føler os taknemlige over for vor Konge, som stod rank og fast i Ulykkens Dage, og som villigt delte sit Folks Kaar under Ydmygelsen; og vi føler os taknemlige mod de danske Mænd og Kvinder, som i aaben Kamp eller fra Baghold i Mørket maatte lade Livet for Danmarks Sag. Men over alle Ting maa vi vende vor Tak til Gud i Himlen; thi vi kan i Sandhed sige med den gamle israelitiske Salmes Ord: »Fra Herren er dette kommet, det er underfuldt for vore Øjne.« Ja, hvor er det underfuldt! Netop ved Danmarks Sydgrænse, dér hvor Krigens Flodbølge væltede ind over os hin ulykkelige Aprilmorgen for 5 Aar siden, netop der fandt Krigen sin Afslutning.

Vel har Byrden været tung at bære gennem Besættelsesaarene, vel er der flydt Blod og Taarer for Danmarks Frelse, — men alligevel — den egentlige Hjem søgelse, den som saa mange andre Lande og Folk har maattet lide under, den der forvandler blomstrende Vange til Ødemarker og skønne Byer til Grusdynger, den der jager Folk fra Hus og Hjem, den der bety-

Nørre Nissum Kirke

der Angst og Rædsel, Sult og Sot og ubeskrivelig Jammer, den er vi som Helhed blevet skaanet for.

Da Krigens Gru stod lige ved Porten til Danmarks Rige, da udrakte Gud sin vældige Haand, da blev vi fri. Sandelig, »fra Herren er dette kommet, og det er underfuldt for vore Øjne!« Om saa Gud gav os alle hundrede Aar at leve i, saa kunde vi aldrig fuldtakke ham nok for hans Velgerninger imod os. Gid vort Folk aldrig maa glemme, at den 4. Maj 1945 i dybeste Forstand er Dagen, som Herren har beredt. Lad os juble og glæde os over, at den kom til os med Fædens og Frihedens Morgenrøde.

Og lad saa denne Dag blive os en Indvielsens Dag. Lad os indivi vort Liv til Tro og Lydighed mod den Gud, som bar os underfuldt gennem Nattemørket og lod det lysne for os. Da kan vi tjene vort Fædreland ret i de Dage, der kommer. Fremtiden vil stille store Krav til os; derfor maa vi vise os som ærlige og gode danske Mænd og Kvinder med Sans for Sandhed og Ret og med Respekt for Lov og Orden.

Lad det nu kendes, at vi har et dansk Hjerte og et kristent Sind, saa vi — ikke paa blindt Had og ikke paa Hævnfølelse,

men paa den strenge Retfærdigheds og det ægte Sammenholds Grund, og med vor elskede Konge som Samlingsmærke — kan tage fat paa Genopbyggelsen af vort Fædreland og alle som een være med til at bære vor gamle Moder ind i Dagen ny.

Idag lyser Foraarsolen over vore grønne Marker, og Bøgens Knopper er ved at folde sig ud over et frit Danmark. Det er Sommerens Fødselstid.

Gud give, at det danske Folk — kristeligt og folkeligt — maa gaa en Sommer imøde — og modnes til at bære Frugter til Guds Ære.

Gud bevare Danmarks Konge og Danmarks Folk!

Gud skærme vore Fædres Land og vort Modersmaal!

Gud skænke i Naade Danmark Fred og Frihed under det rødhvide Korsflag, saa længe Verden staar!

Og lad os saa rejse os og mindes dem, der gav deres Liv for Danmark:

»Guds Fred med vore døde
i Danmarks Rosengaard!
Guds Fred med dem, som bløde
af dybe Hjertesaar!
Vor Kærlighed med alle,
de store og de smaa,
som vilde staa og falde
med Løven askegraa!

* 5. JULI
1913

† 12. JUNI
1944

HERMAN MØLLER BOYE

Herman Møller Boye blev født den 5. Juli 1913 i Græsvænge ved Marstal som Søn af Skibsfører H. M. Boye. De første Aar af sin Skoletid gik han i Græsvænge Skole. Efter at have taget Mellemskoleeksamen i Marstal kom han paa Nr. Nissum Seminarium, hvorfra han dimitteredes 1935 med Hovedkarakter mg+.

En kort Overgang var han Vikar ved Skolen i Marstal. Herfra kom han til Sønderborg, hvor han tilbragte Resten af sin Tid, indtil han blev arresteret af Gestapo den 28. Febr. 1944. Han henrettedes den 12. Juni s. A.

Ved en smuk Højtidelighed den 25. Juli 1945 afsløredes en Mindeplade, der er opsat i Forhallen til den røde Bygning paa Seminariet. Højtideligheden overværedes af Boyes Broder, hans Klassekammerater og Stedets Lærere m. fl.

Mindepladen er opsat paa Initiativ af Aargang 1935. Midlerne til dens Anskaffelse er tilvejebragt ved en Indsamling mellem Boyes Kammerater og Seminariets Lærere.

*

Ved Højtideligheden udtalte Kristian M. Hansen (36) flg.:

»Se indad! Inde i dig er en Kilde til det gode; den kan altid vælde frem, hvis du altid graver.«

Disse Ord, som Boye yndede at anvende i sine Elevers Poesibøger, og som vi sikkert allesammen har læst i »Folkeskolen«, kunde næsten staa som et Motto over ham selv. Boye var en af dem, der altid gravede, altid higede efter Sand-

heden. Jeg skal prøve paa at sige et Par Ord om ham, saadan som jeg kendte ham. Paa Seminariet var han min Kammerat, men i det Aar, da jeg som Vikar arbejdede ved samme Skole som han, blev han tillige min Ven — vel at mærke i Ordets egentlige Betydning. Kammerater kan man have mange af, men af Venner — virkelige Venner — kan man vist kun have ganske faa — maaske kun en enkelt.

Kristian M. Hansen

Fra Seminariet kender vi Boye som en Mand med store Evner, og han var en af dem, der brugte sine Evner. Vi kender alle det gamle Ord: Man kan, hvad man vil. Jeg har aldrig mødt nogen, for hvem disse Ord passede bedre end for Boye. Naar han satte sig noget for, saa gennemførte han det, selv om det kostede aldrig saa store Anstrengelser. Denne sejge Udholdenhed i Forbindelse med hans store fysiske og aandelige Styrke bevirkede, at han naaede meget store Resultater. Vi kan f. Eks. tænke paa Faget Sang og Musik. Paa Seminariet var han vel nok over Middel, men dog ikke helt ualmindelig. Men han blev en af dem, for hvem Undervisningen paa Seminariet kun var en Begyndelse. Han arbejdede videre med stor Energi og Udholdenhed, sparede aldrig sig selv, og Resultatet udeblev heller ikke. Sct. Jørgens Skolen i Sønderborg havde faaet en af vort Lands dygtigste og flittigste Sang- og Musiklærere. Han oprettede Sangkor og Amatørorkester og underviste Elever uden for Skoletiden — alt sammen uden Betaling. Han ofrede sig for Børnene, for sit Arbejde, for at dygtiggøre sig selv, for sin Gerning, og hvorfor — fordi han elskede Børnene, han elskede sit Arbejde, han elskede sit Land, han elskede Livet. Han arbejdede ikke for sig selv, men for sin Skole.

De Timer, jeg har tilbragt sammen med Boye, hører til de bedste og rigeste, jeg har oplevet. Han var altid munter og livlig, men tillige sand, aldrig mødte jeg hos ham den forlorne Høflighed. Kaj Munk siger — eller skal man maaske sige sagde — et eller andet Sted omtrent saadan: Sandheden er til, for at den skal siges, og hvis den gemmes hen, er den ikke længere nogen Sandhed, men en stor Løgn. Disse Ord levede Boye efter, selv om han maaske ikke engang kendte Ordlyden af dem. Og man kunde for Boyes Vedkommende føje til: Sandheden er ikke alene til, for at den skal siges,

men ogsaa for at man skal handle derefter. Dette stod klart for Boye: Det kommer ikke alene an paa, hvad et Menneske siger eller hører eller læser, men det kommer ogsaa an paa, hvad et Menneske gør.

Saadan var Boye: en flittig og dygtig Lærer, en prægtig Kammerat, en trofast og aldrig svigefuld Ven og et sandt Menneske.

Vi, der kendte Boye, sørger over, at han saa tidligt maatte bort, og over, at han blev et Offer for djævelske Kræfter. Men sværest maa det være for hans Mor. Hun, der har elsket ham, endnu før han blev født, hun, der husker første Gang, hun blev kaldt Mo'r. Vi vil bede Hermans Broder tage en Hilsen med hjem og sige, at vi føler med hende. Vi forstaar, at det maa være svært — hvor svært forstaar vist kun den, der selv har prøvet at miste.

Vi, der kendte ham, vil holde hans Minde højt i Ære, og for dem, der følger efter os, vil denne Mindeplade, saa længe der er noget, der hedder et dansk Nr. Nissum Seminarium, fortælle, at for os Mennesker behøver Livet ikke altid at være det eneste og største Gode. Boye vil for kommende Slægter staa som et Sandhedsvidne. Døden har gjort ham udødelig. Han døde, for at vi kunde leve.

Æret være Herman Boyes Minde!

HERMAN M. BOYE SOM FRIHEDSKÆMPER

REDEGØRELSE FREMSAT VED AFSLØRING AF MINDEPLADE FOR HAM
PÅ NØRRE NISSUM SEMINARIUM 25. JULI 1945

Af Arne Aabenhus (35)

I Januar 1944 havde vi besøg af en god bekendt fra Sønderborg. Manden var gået »i dækning«, så ganske naturligt faldt talen på undergrundsarbejdet. Han fortalte da bl. a., at når Gestapo på det tidspunkt ikke havde fået noget egentligt »bid« i Sønderborg, skyldtes det for en stor del en kollega, der havde så fine forbindelser på posthuset, at han kunde få lov til at kontrollere posten til de personer, man følte sig usikre overfor. — Min bekendt var netop gået i dækning efter opfordring fra kollegaen, der gennem sin brev»censur« havde fået fat i sådanne oplysninger, at dette syntes at være det bedste.

Da jeg nogle måneder senere atter fik forbindelse med bekendten, var han knap så glad ved situationen. Gestapo havde nu pludselig fået sit »bid« og syntes at være i færd med at trævle gruppearbejdet i byen op. — Og det mærkelige var, at den eneste tilbageværende af en gruppe netop var nævnte kollega, der tilsyneladende færdedes frit og ubekymret trods sine kammeraters arrestation eller — for en enkelts vedkommende — flugt. Denne kollegaens ubekymret-hed vakte mistanke, og da man foretog en undersøgelse af hans forhold, fandt man beviser for, at han var stikker.

Denne mand — lærer Arne Petersen, Sønderborg — var Boyes fortrolige og nære medarbejder i arbejdet under jorden. — Nu sidder han som allieret krigsfange i sin dobbelte egenskab af stikker og tysk spion, mens Boye ligger ude i Ryvangen, side om side med de mange andre, som mistede livet foran henrettelsespelotonernes geværmundinger.

Boye kunde personligt ikke lide Arne Petersen, men han stolede fuldt og fast paa ham og fulgte hans direktiver, naar han foreslog opgaver til løsning. Boye anede ikke, at alt, hvad de to kolleger drøftede, gik direkte til det tyske sikkerhedspoliti i Sønderborg.

Den aften, Boye blev taget — 28/2 1944 —, var han gået i dækning og skulde tilbringe natten hos lærer Borgå. Denne kollega, der også stolede på Arne Petersen, traf denne ved 19-tiden samme aften, da de forlod arbejdet på teknisk skole. Ligesom i forbifarten spurgte Arne Petersen Borgå om, hvor Boye egentlig skulde være den nat, og fik at vide, at han skulde bo hos dem. »Tja,« sagde Arne Petersen, »de fleste kommer altid for sent af sted.« — Inden Borgå kunde få nærmere forklaring på denne udtalelse, var Arne Petersen borte.

Ved 23-tiden samme aften blev der stor opstandelse i kvarteret, hvor Borgå boede. Omkring et halvt hundrede svært bevæbnede tyske soldater og gestapofolk kørte frem og afspærrede hele kvarteret. Alle trafikanter blev visiteret og med projektørlys undersøgt de nærmeste baggaarde. Derefter skred Gestapo til aktion mod selve lejligheden og syntes at blive en del forundrede ved at se tre ubevæbnede og fredeligt udseende Mennesker om et thebord.

På forespørgsel af Gestapo navngav Boye sig som Petersen, hvilket navn fru Borgå bekræftede. Gestapo troede på det og undersøgte Lejligheden for at finde Spor af den eftersøgte, — våben og sprængstof —, men de fandt intet.

Efter husundersøgelsen arresteredes lærer Borgå, og da de gik med ham, sagde de til Boye, at han også måtte følge med. — Da de førte Boye ud, forsøgte han at flygte, men det mislykkedes, og han gav sig derefter til kende.

Turen gik så til hans lejlighed, hvor alt blev endevendt med samme resultat som hos lærer Borgå. Det eneste bemærkelsesværdige var en mængde noder af Beethoven, Mozart, Haydn osfr. — Ved synet af disse noder udbrød lederen af aktionen — en dr. phil.: »Tænke sig, spille Haydn — og så være sabotør!«

På kasernen, hvor nævnte aktionsleder indledte en samtale om Tysklands eventuelle sejrskancer, svarede Boye uden at fortrække en mine: »Deutschland ist kaput«.

*

Boye trådte ind i modstandsbevægelsen direkte tilskyndet af Arne Petersen, som han kom i gruppe sammen med. Denne

satte ham også i forbindelse med de to sabotører: Anker Hansen, Sønderborg, og Carl Laursen, Lillelund ved Århus. — Disse to kammerater blev begge dræbt efter den berømmelige ildkamp på Kollund badehotel 11/2 1944. De faldt begge to for egen hånd efter at have uskadeliggjort flere gestapofolk og ved at være på bunden af deres ammunitionsbeholdning.

Den første aktion, Boye var i sammen med Anker Hansen og Carl Laursen, var rettet mod et snedkerværksted i Sønderborg, der to gange blev raseret af brand. Men stadig gik de tre kammerater og drømte om den helt store aktion. Denne fandt sted natten til den 31. Januar 1944. De havde udset sig det hjemmetske skrædderfirma »John«, der bl. a. leverede uniformer til Tyskerne.

Boye skulde under et eller andet påskud få skrædderen og hans familie lokket ud af lejligheden, medens de to kammerater så fra bagdøren tiltvang sig adgang til lejligheden, der stod i forbindelse med værkstedet. Det lykkedes Boye at få familien ned i kælderen, hvor den blev holdt op foran hans revolver. (Han sagde senere, af han egentlig havde ondt af familien, der maatte stå dér foran ham, og at han aldrig kunde tænke sig at gøre brug af revolveren andet end til trusler). Ti minutter efter, at de tre havde fuldført deres arbejde og forladt virksomheden, blev den fuldstændig ødelagt af de indtrædende explosioner. Næste dag kunde man i dagbladene se begivenheden omtalt under den tospaltede overskrift: Tre revolverbevæbnede mænd sprænger et skrædderværksted i luften. — Lærerkollegiet, der ivrigt drøftede aktionen i frikvartererne, kunde ikke på Boye mærke, at han havde nogen andel deri — og samme aften stod han hos den dame, han spillede sammen med, og spillede — Haydn!

Efter denne velgennemførte aktion planlagdes strax en ny og dristigere. Denne gang skulde stødet rettes mod autofirmaet Voigt og Rasmussen, Sønderborg, samtidig med, at der var planlagt et våbenran fra en politibil, der skulde føre våben ud til nogle sabotagevagter i Nordborg. Aktionen blev gennemdrøftet i alle detaljer med lærer Arne Petersen, der tilsyneladende var meget interesseret i at sikre kammeraterne mod uforudsete hændelser.

Aktionerne blev aldrig gennemført, for Arne Petersen fandt nu Tiden moden til en gestapoaktion, den, der medførte de to kammeraters heroiske kamp på Kollund badehotel og Boyes arrestation og senere henrettelse.

*

Gennem Arne Petersens angiven lå sagen klar for Gestapo. Ikke destomindre nægtede Boye konsekvent at have deltaget i noget illegalt, indtil Gestapo konfronterede ham med ejeren af skrædderfirmaet »John«, som han havde holdt op, og som kunde kende ham, — så tilstod han.

Boye kunde af Gestapos store viden om hans sag regne ud, at det måtte være en fra hans egen gruppe, der var angiver, men hvem det var, regnede han først ud, da Gestapo fortalte ham, at han havde hævet tre måneders løn. — Boye havde nemlig talt med Arne Petersen om at rejse en tur til København, mens sindene faldt en smule til ro efter aktionen mod de to kammerater. Arne Petersen havde tilskyndet Boye dertil og havde anbefalet ham at hæve tre måneders løn. — Boye havde dog ikke gjort det, men det eneste menneske, han havde talt med om det, var Arne Petersen! Da Boye derefter direkte spurgte Gestapo, om det var Arne Petersen, der var stikker, svarede de: Det skal De ikke bryde Dem om. Arne Petersen er god nok!

*

9. Juni 1944 kl. 11 formiddag blev Boye hentet til nyt forhør. Både Boye og hans Cellekammerat, maskinarbejder Jens Jørgensen, Tjæreborg, fandt dette påfaldende, da de mente, hans forhør forlængst var afsluttet. Det viste sig, at det var krigsretten, Boye skulde stilles for, og da han kom tilbage til sin Celle, var det første, han sagde til sin cellekammerat: Det er dårlige nyheder for dig. Jeg er blevet dømt til døden! Krigsretten havde opfordret ham til at søge om benådning, men han nægtede det: han vilde ikke tigge Tyskerne om nåde, — men på cellekammeratens henstilling indgav han alligevel benådningsansøgning af hensyn til sin mor.

Tiden efter, at dødsdommen var blevet ham forkyndt, for-drev Boye med at spille Skak, gøre testamente (hans cykle fik lærer Borgå. Boye bebrejdede sig atter og atter, at han havde fået lærer Borgå trukket med ind i »det«). En lille melodi til en Børnesang skulde også være færdig — og så skulde der skrives afskedsbreve.

Søndag d. 11. gik de to kammerater i seng kl. 21, sådan som reglementet bød. Kl. 23 samme aften bankede det hårdt på døren, og en soldat bad Boye følge med. — Der var ikke tid til lang afsked, men Boye var rolig og fattet og bad cellekammeraten sætte sig i forbindelse med hans mor og lærer Borgå, når han kom ud.

Den 13. Juli kunde dagspressen derefter meddele, at der var sket sabotage i Svendborg og Odense og på iøjnefaldende plads i nærheden, at sønderborglæreren Herman Møller Boye var henrettet for deltagelse i sabotage m. m.

Boye ligger begravet ude i Ryvangen og efter hans mors ønske bliver han derude sammen med de mange andre, han var i fælles kamp med.

*

Vi, der fra seminarietiden husker Boyes humør og livs-udfoldelse, fristes måske til at tro, at han dreves ind i modstanden af eventyrlyst. De, der har kendt Boye på nærmere hold efter 9. April 1940 forsikrer, at om noget sådant var der absolut ingen tale. — Det, der drev Boye ind i kampen, var en forståelse af, at havde man erkendt uretten og volden, så havde man også pligt til at bekæmpe den, og at kun ved aktiv indgriben kunde det danske folk være med til at forme sin egen skæbne.

Det var pligttroskab, der drev Boye fremad. Derfor synes ham heller ikke nogen opgave for vanskelig eller nogen skæbne for hård.

Han døde ene mellem fjender. Der var ikke, som så ofte, flere kammerater, der kunde følges ad i døden. Alligevel blev hans død ikke den ensomme. Store dele af det danske folk stod rundt om Ryvangen og fulgte med bøn og tak dem, der blev livløse legemer foran de fire flossede pæle, der står derude — gennemhullede og med sønderskudte tove efter de mange kugler, som her har udslukt liv.

Også vi vil takke Boye for hans indsats. Om han udrettede stort eller lidet i frihedskampen, det er for os ikke det afgørende. Vi, hans klassekammerater fra 1935, takker ham for det eksempel på troskab og pligtfølelse, han er blevet for os.

*Den, som falder for fædrelandet, —
trofast til døden — har ret til at vente,
at folket samles i bøn ved hans bære:
Blandt alle navne er hans det største.*

(Arrestant i celle 2,
Kong Hans Gades arrest, Ålborg.)

HERMAN MØLLER BOYES MINDE

Bødlernes Aag maatte brydes,
hvis Frihedens Dag skulde gry.
Hjerternes Bud maatte lydes,
mens Fjendernes Mod end var kry.

Mange blev hjemme i Stuen
og hyggede sig i en Krog
uden at agte paa Luen,
der andre i Kampene drog.

Uslinger slesked' og slikked'
Tyrannernes hævede Haand,
stilled' sig an saa og nikked'
tilfreds med de snærende Baand.

Du fulgte dit rene Hjerter,
der bød dig at følge sit Bud,
selv da det kostede Smerte,
der endtes med dræbende Skud.

Vi vil ære og hædre dit Minde,
du, Danmarks fribaarne Søn!
Vi vil bøje os ydmygt og binde
vort Hjerte til inderlig Bøn:
Gud, lær os at løfte den Længsel,
der bor i vort inderste Bryst,
ud af dens stængende Fængsel,
Forsagthedens sumpede Kyst.

Det er Længsel mod Frihed og Ære,
der svulmer saa stærkt i vort Sind
ved at tænke paa dig, du kære,
der tog den i Barmen ind.
Du adlede den ved dit Virke
og bandt den til Handling og Daad,
om ogsaa du blot vilde lirke
kun lidt ved vort Fædrelands Baad.

Gid den Længsel maa hærdes til Vilje
i Sindets inderste Lag
og saa skyde frem som en Lilje,
der blomstrer ved lyseste Dag.
Ja, gid vi maa lære at dyrke
den Urt med den ædleste Rod
og gøre det af al Styrke,
men ogsaa med Anger og Bod.

Vi vil binde en Krans om dit Minde,
som svæver ej blot i det Blaa!
Vi vil lægge os det paa Sinde,
at du gav os meget at naa.
Den Vilje til Frihed og Ære,
som kosted' dit dyreste Blod,
den skal nu ustandselig bære
vort sukkende, vaklende Mod.

Chr. M. Christensen (17).

INDTIL 5. MAJ

Af Harald Berg (23)

Aarbogsredaktøren har bedt mig om noget *aktuelt*. Aaret 1945 vil i lang Tid give aktuelt Stof. Maaske er det ikke saa sikkert, at det endnu er Tiden til at prøve at skrive historisk om det. Der var baade Lys og Skygge, og vel skal der skrives; men det kan godt være, at lige Dagen derpaa ikke er Tiden til det.

Det, der her skrives, er derfor ikke at se paa som Historieskrivning, men lidt Redegørelse for personlige Tanker og Følelser i en bevæget Tid, sammen med et Rids af Seminariets illegale Arbejde, saadan som det tog sig ud for mig.

Mon ikke alle var mer eller mindre lammede efter 9. April? Vor materielle Sløvhed og Velnærethed var saa stor, at for nogle var det bare en lille Uhygge-Gysen; saa gled alt videre ved det gamle. Andre vaagnede op og opdagede, at de befandt sig rigtig godt; især var der spændende Udsigter til at kunne tjene godt med Penge. En Del vaagnede og saa, at vi behøvede ikke at ligge død; der var noget at vaagne op til. For mit eget Vedkommende husker jeg en Dag i Toget i Sommerferien 41. Ude paa Gangen ved den ene Side af et Vindue stod en tysk Soldat. En pæn 17-18 Aars Pige kom fra den anden Side og prøvede med sit Realskoletysk at komme i Forbindelse med ham. Jeg kunde have gaaet ud imellem dem for at lukke Vinduet og faaet vendt nogle Ord til hende om, at det skulde hun ikke. Men jeg fik mig ikke samlet til det. — Næste Gang var jeg mere klar. Da en Mor fortalte, at hendes Dreng var saa dygtig til Tysk, at han kunde vise Officererne Vej, naar de kom til Byen, mente jeg, at en dansk Dreng vilde sørge for ikke at kunne Tysk, naar en tysk Offi-

cer spurgte om Vej. Det viste sig, at Drengen ogsaa senere kom til den Mening.

Og nu viste det sig, at man stod ikke ene med den Erfaring, at der kunde gøres noget, ja, at der *skulde* gøres noget. Efterhaanden følte det som en hemmelig Forening, et Broderskab, og naar man var sammen med en, var det skjulte Spørgsmaal altid: Er han med, eller er han ikke? Det voksede stærkere og fastere frem inde fra en selv, det styrkedes ved Samtaler med andre, det modnedes ved la Cours Skrifter, Helweg Larsens modige og fine Stykker i Kristeligt Dagblad, Kaj Munks og Bartholdys faste, klare Stilling. — Oplysningsarbejdet tog Form og Fart. Personlige Samtaler og illegal Bladvirksomhed var Arbejdsformen. Fra Efteraaret 42 til lidt hen i 44 blev der udført et, saa vidt jeg har forstaaet, ikke lille Arbejde paa Seminariet med Blade. Jeg tror, at dette Arbejde havde grundlæggende Betydning, fordi det var det, der skulde bryde Isen. Efterhaanden som al offentlig Vækkelse til Danskhed blev umulig, voksede Bladvirksomheden med rivende Fart. Behageligt var dette Propagandaarbejde ikke. Haarde Ord og somme Tider krænkende, fornærmende Ord maatte man udtale, maaske endda til gode Venner. Men alligevel gav det Tryghed i Sindet at være med i det, fordi det følte klart, at uden det kunde en god Samvittighed ikke bevares. Fra tidlig Ungdom havde man sammen med friske Kammerater sunget, og sunget med Glæde:

Vi sværger dig, ihvor vi gaar,
at trænges, hvis du trues,
til Værn omkring din Vaar!

Vi vil ej savnes paa den Dag,
da Terningen om Liv og Død
skal rulle i dit Skød!

Men altid havde der ligget en lille Angst gemt: Er de sande, disse Ord? — Nu var Afgørelsen der. Der paakom en stor Angst for, *at de var Løgn*. Men var de Løgn, hvad saa med alle de andre smukke Ord og de skønne Idealer, der blev talt og sunget og skrevet om i Skolen, i Kirken, i K.F.U.M.! Var de ogsaa Løgn? — Der var kun een Udvej: at gaa ind for at gøre de Ord til Sandhed, du selv har været med til at udtale.

I Løbet af 43 blev det klart, at det kunde nytte, og at Danmark ogsaa kunde være med i Kampen. Sidst paa Aaret blev der paa Seminariet dannet en Gruppe for aktiv Handling.

Selvfølgelig var det ikke af 100 % Kærlighed til Danmark, at alle Deltagerne gik med. Hvornaar gør vi noget af een ublandet Følelse! Men naar det var over 50 % af den Grund, saa var det ikke tilfældigt, at de var med der, og saa skal man ikke være ked af, at Lyst til at opleve noget og Trang til ungdommeligt, sportsligt Arbejde betød en hel Del for mange.

Arbejdet fik nu en noget anden Form. Det oplysende blev mindre. Forberedelse til Handling blev Hovedsagen. Forsigtigheden blev større. Saa faa som mulig skulde vide noget og kun vide, hvad der var nødvendigt. De Handlinger, der kunde være Tale om, var foreløbig kun at forstyrre Fjenden, gøre ham nervøs og utryg. Der blev uddannet Grupper til Sabotage. Gennem Struer blev der skabt Forbindelse med Landsnettet. Hvor stærkt og godt dette var, anede man kun nu og da. Ingen skulde af Nysgerrighed vide mere end det nødvendigeste. Der kom nu Sprængstof, der i lang Tid skjultes, nedgravet i en Have. Senere da vi ogsaa havde faaet Vaaben, blev det hele, noksaa farligt, men mere praktisk, gemt under Hø og Tørv i en Garage. En Jernbanesprængning ved Humlum blev forberedt, saa den kunde udføres med kort Varsel. Sprængning af 10 Biler i Lemvig Østerbjerg var en dramatisk Historie, men gik dog heldigt.

En stadig stigende værdifuld Hjælp havde Gruppen af Samarbejdet med Lægen i Gudum, *Freddy Christensen*. Hans Bil har kørt mange Hundrede Kilometer for os, og som Læge kunde han skaffe os Ting, som vi ellers ikke kunde faa fat i, og adskillige Gange var det *Freddy*, der klarede det springende Punkt i en Plan.

Mens der først kun havde været 8–10 Mand, udvidedes Antallet i Efteraaret 44 med 6, og igen i Februar 45 med en halv Snes Stykker. Humlumgruppen paa 10 Mand blev lagt sammen med Nissum, og det hele udgjorde 5. Deling under Struer Distrikt. I det hele var der fra selve Seminariet 30, der traadte i Aktion den 5. Maj; deraf 2 tilsluttet Lemvig.

I Efteraaret 44 begyndte sidste Del af Gruppens Opgave. Nu var der ikke saa meget Tanke om at skade og smaaforstyrre Fjenden. Planerne drejede sig nu ikke om D=Dagen, men om V=Dagen, eller K=Dagen skulde vi vel hellere sige.

Vaabenedtagning blev almindelig. Det var kun faa Gange, at nogen af Gruppen var direkte med. De egnede Arealer laa for langt væk. Men flere havde spændende Job som Hjælpere ved Transporten, især til Lemvig. Gruppen fik nu en Del Vaaben, og en omhyggelig Indøvelse skulde til. Der

Frihedskæmpere. Paa Fløjen Delingsføreren, Ejnar Bækgaard

skulde komme Instruktører, men det blev kun til lidt. De faa tidligere Soldater, der var med, maatte virke som Lærere. Her viste Sløjdkældereren sig velegnet. Materialerummet bagved kunde holdes laaset og bruges til Gemmested for Vaaben for nogle enkelte Nætter, saa man blev sparet for Transporten til besværlige Gemmesteder. Pedel Hansen viste sig at have fuld Forstaaelse af, at der tidt skulde slibes Høvle sent om Aftenen, ja, Natten med. Foruden Mørklægningsgardinerne havde vi ekstra Blændinger, saadan at man kunde opholde sig i Materialerummet hele Døgnet, uden at det kunde mærkes udefra. Da vi tilmed stadig kunde høre de to tyske Vagtposter gaa deres støtte Runde om Bygningen, syntes vi, Rummet var noget nær ideelt.

Alligevel blev vi en Dag noget hede om Ørerne. Tyskerne havde taget en Mand ved Humlum — senere fik vi at vide, at det var en ung Læge fra Hurup — og havde taget ham med til Seminariet. Af Vagten fik han Lov at gaa et Ærinde ind til Graversen, og her saa han sit Snit til at komme ud i Køkkenet og ud ad Bagdøren. Han løb ned igennem Haven, tværs over Borgens Have, over Vejen, og skjult bag Hejbøls og Frk. Niensens Haver forsvandt han over ad Ejdal til. De fleste havde Aandsnærværelse nok til ikke at have set noget

eller til ikke at kunne forstaa, hvad Tyskerne spurgte om. Saa maatte han jo være skjult i et af Husene, og en Undersøgelse begyndte. I Sløjdlokalet undervistes en Klasse Børn. Dørene til Materialerummet var selvfølgelig laasede, og Nøglerne fjernede. Men for ikke at blive forstyrret for længe i Undervisningen, naar Undersøgelsen kom, dirkede man Dørene op. Heldigvis laa Vaaben og Ammunition dengang oppe under Taget over Haandgerningslokalet, og heldigvis kom Tyskerne ikke; en oliemættet Sæk og andre Smaating havde heller ikke været saa rart at skulle gøre Rede for. — I Forhallen i den ny Bygning var Avislæsestuen, og her i Opgangen til Haandgerningslokalet stod en Mand fra IV og læste uskyldig i en Avis. Han skulde følge med i, hvor vidt Tyskerne gik. Hvis de vilde op igennem Hullet og op under Taget, skulde han give Advarsel, og en Del skulde se at redde sig ved Flugt og haabe paa at drage Skylden fra de andre.

Heldigvis kom Tyskerne heller ikke her, og Faren drev over. Nogle havde været mere ræd for Tabet af Vaabnene end for sig selv. Det blev nu bestemt, at Lageret skulde flyttes til Brunsgaard, hvor et godt Skjulested kunde indrettes ved Hjælp af en falsk Væg.

Inden dette blev udført, var Forventningen om K-Dagen saa stærk, at vi vovede at beholde Vaabnene nær ved Haanden.

Og saa var Dagen der, der gjorde Ende paa aarelang Spænding og samtidig skabte en ny, stor Spænding.

Der er ikke mange af os, der har Grund til at prale med, at vi har set Døden i Øjnene; men Tanken om, at det kunde koste Livet for nogle, kunde dog ikke undgaa at komme. For Anførerne kunde der komme mørke Stunder, hvor ikke alene Faren for dem selv var svær at udholde, men hvor det knugede endnu mere at tænke paa, at man over for unge Mænd, der endnu ikke var fyldt 20, og deres Hjem havde Skylden for den Livsfare, de kunde komme i. Mærkeligt er det nu bagefter at se, at netop de ganske unge havde Mod og Dytighed og Beslutsomhed til det, man skulde have tænkt, der skulde ældre til. — Se Bogen: Da Danmark kaldte.

Enkelte Gange, naar noget særligt truede, talte vi om, at Døden kunde møde os, inden dette her var forbi, og om at være klar til dette Møde. — Teoretisk har vel alle prøvet at forestille sig, hvordan det vilde gaa for een med at bevare Ro og Handlekraft, naar Kuglerne peb og Døden svang sin Le om een. Personlig har jeg altid syntes, at det var en Rædsel, som ikke kunde bæres. Men imellem alt, jeg saa af

Opbrud den 6. Maj 1945. Frihedskæmpere staar Vagt

noget stort, var det største, at det meget stærke Ord: *Som dine Dage er, skal din Styrke være*, var ikke en tom Frase, men noget, man omend i Bæven kunde holde fast ved.

Hvor meget vi var fælles om det, er ikke let at udtale sig om; men jeg har Grund til at tro, at jeg ikke var ene om den Erfaring.

Det sentimentalt—kristelige er vi vist mere ræd for nu, end et Slægtled tilbage. Men vi skal jo heller ikke være saa ræd, at vi ingenting tør. Og da det blev klart, at noget afgørende snart vilde ske, og Planerne blev lagt for Anvendelse af Vaaben og Mandskab, for Bygninger og Biler, der kunde regnes med, for Læge og Sanitetsvæsen, var min Sindsstemning saadan, at jeg tænkte paa, om vi før vor Udrykning skulde bede Præsten komme over i Sløjdkælderen og læse et Stykke og tage os alle til Alters.

Nu gik det hele jo anderledes. Vi kom ikke til at afvæbne. Der blev nok en hel Del for os at lave, og det gik ikke af uden Spænding, og ogsaa Dramatik; men 5. Maj og de følgende Dage følte dog som en Skovtur ud i den grønne Maj, og det var det jo ogsaa.

VED
ELEVFEJTEN 26. NOVEMBER 1943

Af H. Møl Christensen (45)

Melodi: Blæsten gaar stridt over Limfjordens Vande

Stormene gaar over nordiske Lande,
Bølgerne højt omkring jer staar.
Island, du Ø i de dybgrønne Vande,
føler du, at vore Hjerter slaar?
Ene du ligger der højt mod Nord,
og dog bæ'r du Mærker af Krigens Spor.

Stormene gaar over nordiske Lande,
Østvindes Frost med Sne og Slud.
Finland med Sønner saa ranke og sande,
kæmper du ene? — Nej, med dig er Gud.
Finland! vort Smertensbarn i Nord,
vi vil dig være som Far og Mor.

Stormene gaar over nordiske Lande,
hylende, truende, tit med Regn.
Fast som en Klippe, med Staal om din Pande,
Sverrig, du staar, du er som et Hegn.
Du er det eneste Land i Nord,
hvor Retten og Friheden endnu bor.

Stormene gaar over nordiske Lande,
Snefog og Haglvejr følger med.
Norriges Fjeldkyst og Danevangs Strande
skæmmes af Gæster, som ej vil Fred.
Norge, vor Broder! vi ærer dig,
du har vist Danmark den rette Vej.

Stormene gaar over nordiske Lande,
Træerne bøjes og knager derved.
dog har vi endnu vor Tro paa det sande;
den ikke rokkes af Trældom og Sved.
Norden! din Ulykke vist er stor —
men Retten vil komme igen til Jord.

FESTSANG VED ELEVFESTEN 1945

FREDAG DEN 30. NOVEMBER

Af Ejner Kræmmer Pedersen (III)

Mel.: Der dukker af Disen min Fædrenejord.

Et Folk, der bli'r kuet i Trældommens Baand
og bundet for Haand og for Mund,
et Folk, som har levet i Frihedens Aand
og bygget paa Fædrelands Grund,
det kræver sin Ret, naar dets Fred staar paa Spil,
vil ofre af frivilligt Mod
dets Liggendefæ,
dets Fremtidens Træ,
den Ungdom, som ved, hvad den vil.

Da Fredsduen kom med sit Olieblad,
forkyndte en spirende Vaar,
et Folk lutret op i Genfødelsens Bad
fik atter velsignende Kaar.
Det Folk har Talenter at røgte med Flid
for Fredsfyrstens Gerning paa Jord.
Bli'r Arbejdet gjort,
da opleves stort
vort Fædrelands Nyblomstringtid.

Skal Danmark bestaa som et Fristed paa Jord,
et Hjem, som vi stolt kalder vort,
maa Dansken med Hjerte, med Haand og i Ord
gaa ind gennem Offerets Port.
Paa Danemarks Alter vi mødes med dem,
som faldt nu i Ufredens Tid,
de gav deres Blod
for at nære den Rod,
hvorpaa vi skal bygge vort Hjem.

Slut op, alle Danske, for Frihed paa Vagt
ved Grænse, i Hjerte og Sind,
og naar vi med Fredsfyrsten slutter vor Pagt,
gaar sejrrig i Kampen vi ind.
Da fri's vi for Dødens den iskolde Haand
som Folk og som Borger paa Jord.
 Et lykkeligt Land
 for Kvinde og Mand
er skabt ud i Kærligheds Aand.

DEN NAZISTISKE OPDRAGELSE*

Af Forstander P. C. Gjelstrup

Hvem af os kan andet end med den mest levende Interesse følge, hvad der sker i det store Land Syd for os, dette mægtige Rige, som allerede er paa 80 Millioner, men som synes stadig at ville vokse og blive stærkere, dette Rige med dets mægtige nationale Vækkelse, hvis Styrke man ikke kan ane, før man i nogen Tid har været Forholdene inde paa Livet. Dette Land er vor nærmeste Nabo; hvor let kan ikke dets Skæbne komme til at gribe ind i vor; hvor let kan ikke den aandelige Flodbølge derfra forplante sig til vort Land; det er jo kun, hvad der saa ofte er sket i Historiens Løb. Vi har derfor Grund til med den største Opmærksomhed at følge, hvad der sker i Tyskland, baade politisk og i Aandslivet.

Jeg skal nu søge at føre et og andet frem til Belysning af en enkelt Side deraf: den nazistiske Ungdomsopdragelse. Skønt vi vel alle ved noget om, hvad Nationalsocialisme er, vil det dog maaske være praktisk, at jeg begynder med et

* Af Foredrag om »*Nutidssynspunkter ang. Ungdommens Opdragelse*«, holdt ved et Forældremøde paa Skjern Kommuneskole 28. Marts 1939. Manuskriptets første Del, der omhandlede det individualistiske, humanistiske Opdragelsesideal, er af Pladshensyn udeladt. Nærværende Afsnit, der efter sit Grundsyn ikke kunde offentliggøres under Krigen, kan maaske endnu læses med nogen Interesse som Udtryk for, hvordan Nazismen tog sig ud i en nordisk lagttagers Øjne umiddelbart før Krigens Udbrud. Skildringen bygger især paa et tre Maaneders Ophold i Tyskland (Klosteret Beuron) i Efteraaret 1938, hvor jeg havde særdeles god Lejlighed til at lære Forholdene at kende, dels ved at færdes i anti-nazistiske Kredse, dels ved daglig Læsning af Aviserne og Studium af nazistisk Literatur. P. C. G.

Par Bemærkninger derom; det er saa vigtigt at have den rigtige Baggrund i Billedet.

Da Nazismen kom frem, tænkte mange: „Et nyt politisk System, intet andet; Diktatur i Stedet for Liberalismens Demokrati; en Fører i Stedet for et Parlament!“ Men hvis man tror saadan, ved man ikke, hvad Nazisme er. Den er nok et nyt politisk System, men den er mere. Den er først og fremmest en *Verdensanskuelse*. Dens Ideer er faa, men til Gængæld stærke. Udgangspunktet er *Racelæren*, hvis Indhold kan udtrykkes i to Sætninger. Negativt: alt fremmed Blod skal bort; det fører til Antisemitismen. Positivt: alle af tysk Blod skal samles i et stort *Folkefællesskab*. I dette skal man samle sig om visse bestemte Karaktertræk. I Spidsen staar Nationens Ære; hertil kommer: social Retfærdighed, Kammeratskab mellem alle Folkefællerne, Stolthed over Fædrelandet og Troskab imod det.

Naar vi sammenligner disse Ideer med Humanismens, ser vi, hvordan Pendulet er svinget. Nu hedder det ikke den enkeltes Udfoldelse, men tværtimod den enkeltes Selvudslettelse for Nationens Skyld, hans ubetingede Indordning under Nationen.

Herudfra bliver det let at svare paa, hvad *Formaalet* er for Opdragelsen af Nationens Ungdom. Det kan udtrykkes ved et Citat af Undervisningsminister Rust. Han siger, at Kundskabstilegnelse uden Opdragelse er utænkelig, og fortsætter saa: „Opdragelsens Maal er at lede de i Ungdommen slumrende Kræfter i en bestemt Retning: National-socialismen“. Det er klar Besked, men unægtelig en anden end den humanistiske Opdragers!

For Betydningen af at føre Ungdommen frem mod dette Maal har de nazistiske Statsmænd et klart Blik. Ved alle Lejligheder regnes der med Ungdommen og appelleres der til den. Man behøver blot at tænke paa, hvilken Rolle Ungdommen spiller paa *Partidagen i Nürnberg*, der afholdes hvert Aar i September en Uge igennem. Fra hver en Krog i det store Rige er Repræsentanter for den nazistiske Ungdom kommet dragende til Partistævnet, hvor de har deres egen Dag „Ungdommens Time“, hvor de mødes med Førelsen. Sidste Aar var Ungdommens Time en Lørdag Formiddag. Paa Nürnbergs mægtige Stadion var opstillet 52.800 unge Mænd og Dreng og 5000 unge Piger, altsaa en Ungdomshær paa 60.000. Alle staar ret, da Adolf Hitler ankommer, men saa bryder Jubelen løs. Fanfarerne lyder, en natio-

nal Hymne afsynges. Faner i tusindvis rykker frem, og Føreren taler. Han minder om Østrigs Erhvervelse faa Maander i Forvejen og fortsætter, at dette kun er Begyndelsen. Umaadelige Opgaver staar for; de kan kun løses af et samlet Folk: „Men dette opstaar kun gennem Opdragelse. Kun gennem den kan vi skabe et Folk, som vi trænger til, og som hine behøver, der skal forme Historien efter os. Men dette Folk opdrages ikke i de gamle Generationer, men stadig paany i dets Ungdom. Derfor er jeg saa stolt og saa lykkelig, naar jeg ser paa jer“. Højdepunktet af dette Ungdomsstævne indtraf, da efter Hitlers Tale en Skare af de ældste i Ungdomsflokken optoges i Partiet gennem Aflæggelse af Eden. Med løftet højre Arm sagde de i Kor: Jeg sværger ved Gud denne hellige Ed: Jeg vil altid være min Fører Adolf Hitler tro og lydlig. Jeg vil som Partifælle i Tjenesten for det tyske Folkefællesskab samvittighedsfuldt og offervilligt opfylde min Pligt overfor den tyske Nations Storhed og Ære. Saa sandt hjælpe mig Gud! Man ser af alt dette, hvilken stærk Appel der udgaar til Ungdommen, og det kommer igen Gang paa Gang og paa de mangfoldigste Maader.

Saa meget om Maalet for tysk Ungdomsopdragelse. Men hvilke Veje gaar saa den nationalsocialistiske Bevægelse for at naa dette Maal? Jeg skal nævne de vigtigste af dem.

Der er først *Skolen*. Dens Opgave er ikke først og fremmest Kundskabsmeddelelsen, men Opdragelsen, og NB. Opdragelsen til Nationalsocialisme; jeg minder om Undervisningsminister Rust's Ord, som jeg ovenfor citerede. Derfor forlanges det af Lærerne, at de skal være med i Kampen for den nationalsocialistiske Verdensanskuelse. Læreren har en revolutionær Mission lige saa vel som Statsmanden og Soldaten, som det hedder hos Alfr. Rosenberg, Lederen af hele denne Side af Opdragelsesværket. Heraf følger, at *Skolen maa være Statens*. Der har, ogsaa under Nazistyre, været konfessionelle Skoler, baade protestantiske og katolske, men de har haft trange Kaar og er blevet trængt mere og mere tilbage. Endnu i 1938 traf jeg Skolemænd, der virkede ved saadanne Skoler, men de var klar over, at deres Tid snart vilde være forbi.

En anden Følge af Nationalsocialismens Indførelse i Skolen er, at *Religionsundervisningen faar en meget vanskelig Stilling*. Den finder Sted, men bliver haardt trængt. Et Vidnesbyrd herom er det, at det nationalsocialistiske Lærerforbund fornylig udstedte den Parole, at alle dets Medlemmer

skulde frasige sig Religionsundervisningen. Dette vakte dog stærk Modstand, saa Regeringen maatte erklære, at enhver Lærer stod ganske frit her. Hvor mange der til nu har fulgt Parolen, er ikke til at sige.

Ved Siden af Skolen staar *Ungdomsorganisationerne*. — Næsten hele den tyske Ungdom er indrulleret i Hitler-Jugendkorpsene og det tilsvarende kvindelige Korps, og de, der er for smaa dertil, er sammensluttet i Jungvolk-Organisationen. Disse Korps staar under en meget energisk og dygtig Ledelse, som tager sig af Børnene og de unge i deres Fritid og sørger for Sport, Underholdning og Oplysning. Gennem Teltlejreres fremmes baade Sundheden og Kammeratskabet.

En saadan Teltlejr boede jeg i Nærheden af et Par Maaneder sidste Sommer. Jeg opholdt mig ved *Klosteret Beuron i Donaualden*, og et Par Kilometer højere oppe i Dalen laa en stor Teltlejr med Plads til 400 Drengene; de var fra Stuttgart; hver 14. Dag kom et nyt Hold; saadan fortsatte det Ferietiden igennem. Her, i en af Tysklands skønneste Egne, dyrkede de Friluftsliv og Kammeratskab, og der var unge fra alle mulige Hjem, velstaaende saavel som fattige; fornøjelige og høflige var de i deres Færd. Da Lejren var brudt op, kom jeg en Dag tilfældigt igennem den. De unge var borte, men en Del af Materiellet laa der endnu. Et Sted stødte jeg paa Fodboldene, 15 ialt, det største Tal, jeg nogensinde har set paa en Gang. Et andet Sted var Lejrens Opslagstavle; Grønsværet var slidt helt af rundt omkring den, saa dens Indhold har været flittig studeret. Her var blandt Dagsplaner og Bekendtgørelser med store Bogstaver malet Lejrens Løsen: „Du er intet; dit Folk er alt“ — egentlig jo en rammende Karakteristik af Nazismens Væsen.

Ejendommeligt var det at sammenligne H.J.-Lejren, hvor Ungdommen oplærtes i den nationale Kampaand under Trompetfanfarer, med Klosteret, hvorfra Klokkelyden lød ud over den stille Dal, og hvorover løftede sig en Klippe med et mægtigt Kors paa Toppen. Kun to Kilometers Afstand og dog saa uendelig forskellige Verdener — de to Verdener, der for Tiden strides om Tysklands Sjæl.

Om disse Ungdomsorganisationer er endnu at sige, at de er *Tysklands eneste*. De katolske Ungdomsforeninger har allerede en Tid været forbudt, og fornylig hørte jeg, at ogsaa de evangeliske var blevet standset. Det ses altsaa, at den nationale Bevægelse arbejder meget maalbevidst og konse-

kvent paa at øve Eneindflydelsen paa Tysklands Ungdom. Jeg kan i denne Forbindelse anføre en meget betegnende Udtalelse, som Gauleiter Bürckel fremsatte sidste Efteraar. Os tilhører Børnene, sagde han; Kirken kan, om den vil, være Hjælper. Hjemmene nævnede han slet ikke, hvad maaske kan interessere ved en Lejlighed som denne, hvor vi er forsamlet til Forældremøde. Men skulde han have udtalt sig om Hjemmene, vilde han have sagt det samme, at de kunde være Hjælpere, men at Børnene lige saa lidt tilhørte dem som Kirken, men derimod „os“, d. v. s. Staten.

I Forlængelse af Skolen og Ungdomsorganisationerne staar *Rigsarbejdstjenesten*. Igen beder jeg Dem følge med til Partidagen i Nürnberg sidste Efteraar. Vi befinder os atter paa Stadion, paa den store Zeppelineng. Det er en kølrig, regnfuld Formiddag; alligevel er alle Tribuner fulde af Tilskuere; ogsaa Føreren er kommet til Stede. Da kommer endeløse Kolonner marcherende op, alle med Spade over Skulderen. De defilerer forbi Føreren og tager derefter Opstilling paa Engen; Forbimarchen varer halvanden Time; saa staar en Hær paa 40.000 Arbejds mænd opstillet foran Føreren. De hilser ham ved alle som een Mand at gøre Æresgrebet med Spaden. Beretningen om Partidagen taler begejstret om det pragtfulde Syn, da de præsenterede de blanke Spader, og der gled som en Bølge af Sølv gennem hele den opstillede Skare.

Hvem er disse „Spadens Soldater“? Det er Repræsentanterne for Arbejdstjenesten, som er den tredje af de vigtige Faktorer i det omfattende nazistiske Opdragelsesværk. Rigsarbejdstjenesten er nu en Pligt for enhver ung Mand i Tyskland. Hvert Foraar og igen hvert Efteraar indkaldes et Hold; Omfanget faar man en Forestilling om, naar man hører, at Arbejdstjenesten nu pr. April vil udgøre 370.000 Mand; heri er endda ikke medregnet de sudetertyske Omraader. Korpsets Symbol er de korslagte Aks og Spaden. Aksene sigter til den Nødhjælp ved Høstarbejdet, som Arbejdstjenesten yder; der er nemlig i Tyskland som hos os Mangel paa Arbejds kraft paa Landet. Og Spaden fortæller, at Arbejdstjenesten ogsaa udfører Kultivering af Jorden ved Afvanding af Moser m. m.; alene i 1937—38 kunde denne Jordvinding sættes til 35.000 ha, altsaa ikke saa faa Kvadratmil Land.

Men hvor vigtig end Arbejdstjenestens Arbejdsindsats er, saa er den dog ikke Hovedsagen. Bag det hele ligger en

pædagogisk Ide; Arbejdstjenesten er først og fremmest en Skole. Her mødes forskellige Stænder: Studenter, Kontorfolk, Kropsarbejdere o. s. v.; de skal her lære hinanden at kende og lære at agte hinanden som Kammerater og Folkefæller, og ligeledes skal de lære at betragte det legemlige Arbejde som en Tjeneste for Fædrelandet. Ogsaa den kvindelige Ungdom begynder nu at blive inddraget i Arbejdstjenesten.

Bag den direkte Ungdomsopdragelse, som ovenfor en skildret, staar igen den *almindelige Folkeopdragelse* gennem Filmens Højnelse, Arbejdet for at skabe en sund Kunst og for at fylde Fritid og Ferier med Rejser, Kurophold, Teaterforestillinger m. m.

Alt, hvad jeg her har nævnt, vidner om en mægtig Energiudfoldelse, og man kan ikke være blind for, at Drivfjederen i det hele er en stærk national Vækkelse. At gøre *Nazismens Regnskab* op er utvivlsomt for tidligt; dog kan man jo nok se et og andet. Paa Aktivsiden staar den levende Fædrelandskærlighed, som har rejst Tyskland fra Fornedrelsen, Offervilligheden overfor Landet, Pligtfølelsen, Respekten for Arbejdet, Bestræbelserne for at gøre Folket sundt og værne om Hjemmenes Renhed. Men overfor andre Ting staar vi fremmede: Nazismens Stilling til andre Racer, den Tvang, hvorunder Millioner af Kristne, baade protestantiske og katolske, lever. Og *hele Menneskeidealet er os fremmed*, som naar Nazismen spotter Ydmygheden og priser Stoltheden. Træffende kommer det frem i Hitlers Slutningsord ved den ovenomtalte Ungdomsparade, hvor han siger saadan om Folket: „lykkeligt i Glædestider, trodsigt i Lidelser“.

„Trodsigt i Lidelser!“ I denne Sætning har vi paany Selvudfoldelsen, ikke den enkeltes som i Humanismen, men Folkets — altsaa en ny Form for det menneskelige Tilstrækkelighed. Saa forstaar man, at der i Nutidens Tyskland føres en Aandernes Kamp. For der er *en anden Magt, der stiller Mennesket paa en anden Plads*: Kristendommen, der vil opdrage til Ydmyghed og Lydighed mod Guds Lov. De andre Former for Opdragelse rækker et Stykke frem, men kommer til kort over for Tilværelsens egentlige Problemer; *kun Kristendommen kommer ikke til kort*; kun i samme Grad, som den raader, vil Livet lykkes for den enkelte som for Folkeslagene.

AARET, DER SVANDT

Af Forstander P. C. Gjelstrup

Endelig kan Aarsberetningen indledes med et let og frit Anslag! Gang paa Gang har den maattet skrives med et resigneret „endnu ikke“ som Grundtone og en mørk Himmel som Baggrund. Ganske vist medførte Krigen ikke saa store Ofre af „Blod, Sved og Taarer“ for Danmark som for saa mange andre Folk, men vore Forhold var dog trange og opslidende nok. Derfor grebes vi ogsaa af en stor Lykkefølelse, da omsider Friheden kom, tilmed paa den forunderlige Maade, at Krigstromlen standsede lige foran vor Dør. Det er da ligetil, at 1945-Beretningen maa begynde med

BEGIVENHEDERNE OMKRING 5. MAJ

Som overalt i Danmark, ak, med Undtagelse af Bornholm, blev ogsaa paa Nr. Nissum Seminarium Hændelserne omkring denne Dag straalende og uforglemmelige.

Med Spænding havde vi de foregaaende Dage fulgt den engelske Radios Meddelelser om det voksende Sammenbrud i Tyskland og de allierede Hæres Stormmarch mod den danske Grænse. Saa kom den historiske Halvni-Udsendelse Fredag Aften den 4. Maj med Efterretningen om, at de tyske Styrker i Vesttyskland, Holland og Danmark havde overgivet sig til Montgomery.

Nu blev der Røre paa Stedet. Skønt den tysk-russiske Belægning, vi dengang havde, holdt den gule Bygning helt afspærret for os i de Dage, varede det dog kun et Øjeblik, før Skoleklokken kaldte til Samling; de russiske Soldater, der selv blev saa begejstrede ved Budskabet, at de omfavnede hinanden, havde villigt ladet Ringeren slippe ind, forøvrigt gennem et Vindue. Faa Minutter efter var vi alle samlede, og under dyb Stilhed gik nu Dannebrog, det store Flag, Eleverne havde skænket ved Jubilæet 1942, til Tops for igen at

vaje over et frit Danmark. Efter et nifoldigt Hurra for Kongen lød „Kong Christian“ ud i den kølige, lyse, danske Majaften, hvorpaa jeg læste Ps. 126 med dens stærke Udtryk for et Folks Lykke ved Udfrielse fra Fangenskab. Til sidst sang vi „Kongernes Konge“, og dermed var Dagen sluttet og et Vendepunkt i Danmarks, ja Verdens Historie indledet.

Lørdag var den egentlige Kapitulationsdag. Den begyndte med en Højtidelighed i Festsalen, hvorefter der blev givet fri Resten af Dagen. Om Formiddagen var der Festgudstjeneste i den overfyldte Kirke, og Dagen igennem var vi optaget af at følge de store Begivenheder, der samlede alle Danske: Kongens Radiotale, Ministeriets Dannelselse og Ophævelsen af den skumle Mørklægning — et Symbol paa det Skel mellem Før og Nu, som Dagen betegnede.

Mandag Morgen gik vi igen til Arbejdet, men forinden samledes vi Søndag Aften til et improviseret og meget hyggeligt Samvær om de dækkede Kaffeborde i Festsalen; Stedets Damer havde sørget for Lagkager, og Underholdningen kom af sig selv; der blev sunget og holdt Taler, baade for Frihedskæmperne og for Seminariet.

Frihedskæmperne! De hører ogsaa med i Skildringen af de historiske Dage omkring Kapitulationen. Overalt dukkede de op med deres grønne Armbind. Der var fra de fire Seminarieklasser ialt 29 og desuden blandt Lærerne Hr. Berg. Under Seminarieelev E. Bækgaards dygtige Ledelse havde de i Stilhed organiseret sig, øvet sig og begyndt et aktivt Arbejde; det var saaledes Elever herfra, der ødelagde Værnemagtens Bilpark i Lemvig gl. Østerbjerg. Der havde ofte været Spænding i Luften, f. Eks. da Tyskerne paa Jagt efter en undløben Fange foretog Husundersøgelse over en Del af Seminariekomplekset, mens der over Tegnesalen var fuldt af Vaaben, eller dengang Frihedskæmperne af IV og II Klasse gik til skriftlig Eksamen under højeste Alarmberedskab. Men trods Faren var intet sket; ikke een Elev blev opdaget, ikke een Gestapomand satte sine Ben paa Nr. Nissum Seminarium. Grundene til, at det gik godt, var flere. For det første kom utvivlsomt Værnemagtens Tilstedeværelse paa Seminariet ufrivilligt til at virke som et Skærmbærtdt, idet det vanskeligt kunde falde det tyske Politi ind, at en saadan Modstandsorganisation kunde være til Stede klods op ad den tyske Belægning. En anden og vigtigere Grund var den Disciplin, der herskede paa Seminariet, baade blandt Frihedskæmperne og hos de øvrige Elever. Ingen røbede noget, og

ingen blev gennem Spiritus og Piger — to Ting, der jo desværre andre Steder kunde anstifte store Ulykker — lokket til at tale over sig; der var heller ingen, der af sine Følelser lod sig henrive til tomme Demonstrationer, som kun vilde have haft den Virkning at henlede Gestapos Opmærksomhed paa, at der var Ugler i Mosen; i Stedet viste Seminariet en rolig Overflade, og det bidrog igen til at give Frihedsbevægelsen Ro til dens Arbejde. At intet blev opdaget, hang vel ogsaa sammen med, at Frihedsbevægelsen blandt Eleverne væsentligt kun havde staaet i Uddannelsens Tegn; havde Krigen varet ret meget længere, vilde den næppe vedblivende have kunnet holdes skjult. Endelig maa vi ikke glemme den usynlige Magt, der holdt sin beskærmende Haand over Stedet og dets Ungdom.

Det var altsaa en velorganiseret og veldisciplineret Flok, der her paa Seminariet stod rede til at træde an for Danmarks Sag, om det skulde gælde. Godt, at den var der! Og godt, at der igen bag den stod den store Styrke af Danmarks skjulte Hær, som ved de samme ægte Soldateregenskaber kom til at indskrive sit Navn med uudslettelig Skrift i vort Fædrelands Historie i disse Aar.

Nu gik det saa lykkeligt, at denne skjulte Hær ikke kom til at træde frem i Lyset, før Krigen var forbi. Den fik imidlertid Opgaver nok at røgte i den følgende Tid, hvor det gjaldt at føre et Land, der var blevet berøvet sin Øvrighed og Hær, ind i faste Forhold, og til Løsningen af disse Opgaver gav ogsaa de herværende Frihedskæmpere deres Bidrag, navnlig gennem en krævende Vagttjeneste. Det bør her nævnes, at Bevogtningen af Oddesundbroens Sydside var overdraget Seminarieeleverne, der herved fik Lejlighed til i den følgende Tid at se store Skarer af den forhen saa stolte tyske Hær, nu opløst og præget af Nederlaget, passere forbi for sydgaende, paa Vej ud af Danmark. Det var en Forskel fra 9. April 1940, da de utallige sorte Ulykkesfugle drønende trak over vore Hoveder paa Vej mod Nord.

BELÆGNINGERNE PAA SEMINARIET

Efterhaanden som Krigen skred frem, og Landet, især vel Vestjylland, mere og mere oversvømmedes af tysk Militær og tyske Befæstningsværker, mens overalt Forsamlingsbygninger, Missionshuse og Skoler blev beslaglagt, maatte det blive uundgaaeligt, at ogsaa Nr. Nissum Seminarium fik sin

Part af Svien. Det skete ogsaa. Ramtes vi end ikke saa haardt som de Seminarier, der blev helt beslaglagt, saa var vore Vanskeligheder dog alvorlige nok. Ialt var vi ude for ikke mindre end seks større og mindre Belægninger. Nogle af dem har været berørt i tidligere Aarsberetninger; nu, da det hele er forbi, trækker jeg dem op paa en Snor og præsenterer dem paa Rad og Række:

1. Julen 1942 blev der rekvireret Plads til ca. 200 Mand i ti Dage. En Forkommando var allerede ankommet, den gule Bygning ryddet og Brevkort til Eleverne om Juleferiens Forlængelse trykt, da der kom Kontraordre. Forkommandoen forsvandt, vi var igen vore egne Herrer.
2. Glæden blev kun kort. Allerede i Januar 1943 maatte Gymnastiksalen afgives til en Styrke paa ca. 65 Mand for et Par Uger. Det blev dog endt med fire Dage; saa blev de sendt til Rusland.
3. Fra 6. December 1943 til 6. Januar 1944 var en Batalionstab med tilhørende Kontorer og Værksteder samt en Bilpark paa ca. 25 Lastvogne (forhen den danske Hærs!) installeret paa Seminariet. Hertil var afgivet Gymnastiksalen, Sparta, cand. Strøms Hus, den forreste Del af den gule Bygning og en Del af Forstander- og Økonomilejligheden.
4. I Tiden 8. Juni til 8. August 1944 (reelt dog kun tre Uger) var Sparta afgivet til en Del af en Divisionsstab.
5. Midt i Januar 1945 maatte Sparta og en Del af cand. Strøms Hus rømmes en Uge til Brug for en saakaldt „Invasionsøvelse“. Tyskerne indlagde Telefoner, men mere skete ikke; Øvelsen blev aflyst. Besværet havde vi dog haft.
6. Fra Midten af Februar 1945 til efter 5. Maj fik vi den længste og største af alle Belægningerne. Den omfattede Gymnastiksalen, Sparta, Athen, det allermeste af den gule Bygning og en Del af cand. Strøms Hus. Den nye Bygning stod desuden i Fare for at blive taget til Lazzaret, hvad dog blev afværget. Derimod blev begge Øvelsesskoler beslaglagt til Flygtninge, hvorefter vi af vor Fattigdom afgav Husrum til Østre Skoles Undervisning, hvad vi var glade for at kunne gøre. Denne Tilstand varede Krigen ud. To Dage efter Kapitulationen rejste Militæret, der paa dette Tidspunkt var Russere i tysk Tjeneste, og en Uge senere kom Flygtningene

til Barakkerne ved Rom Flyveplads. Dermed var den sidste Tysker ude af Nr. Nissum, og vi kunde hver paa sit Sted begynde at udslette Sporene af dem.

Inden jeg forlader Emnet: de tyske Belægninger, vil det være naturligt at gøre nogle afsluttende Bemærkninger derom.

Selv om kun de, der selv har prøvet det, ved, hvad det var gentagne Gange at have store tyske Belægninger inde under sit eget Tag, vil dog sikkert enhver, der tænker lidt over den lange Liste, jeg ovenfor har præsenteret, faa en Anelse om, hvilket Tryk og hvilke Problemer alt dette maatte have i sit Følge. Jeg vil gerne sige et Par Ord om tre af de Problemer, der her blev væltet ind over Stedet.

Naar en Belægning truede, meldte sig allerførst det Problem at undgaa den eller i hvert Fald begrænse den mest muligt. Undgaa den kunde man som Regel ingen Vegne komme i, selv om man naturligvis gjorde sit Bedste derfor, f. Eks. ved at paakalde de danske Myndigheders Bistand, paa hvilket Punkt især Amtmand, Dr. Karberg bør nævnes med Tak for sin altid redbonne Hjælpsomhed. Derimod er det min Erfaring, at man ofte med Held kunde kæmpe for at begrænse en Belægning. Naar man mødte Modparten paa en rolig, saglig og korrekt, paa een Tid bestemt og smidig Maade, kunde man oftere afparere et større Krav ved at bringe en lempeligere Løsning i Forslag, som da Tyskerne vilde have taget Borgens Køkken, hvad næsten vilde være som at skære vor Pulsaare over, men lod sig stille tilfreds med Spartas Kælder mod at faa et lille Komfur stillet op der. Senere sendte Lærerraadet to Gange Lærer Christensen og mig til Divisionskontoret i Lemvig Anlæg for at gøre Forestilling mod videregaaende Beslaglæggelsesplaner; vi opnaaede det Tilsagn, vi ønskede, og det blev os til megen Nytte som en Bom, vi satte op, naar underordnede Instanser mødte frem med flere Krav.

Det andet Problem var at faa Undervisningen og Elevværelserne indrettet efter de indskrænkede Omstændigheder. Det var ikke nemt og kunde ikke blive videre godt. Beboerne paa Sparta blev saaledes tre—fire Gange i Løbet af fjorten Maaneder drevet ud af deres Værelser, og af de almindelige Klasseværelser havde vi de sidste Maaneder af Krigen kun et eneste tilbage. Ved Velvilje fra Kammerater og gode Naboer og takket være Faglokalerne kom vi dog igennem disse Vanskeligheder. Et Held i Uheld var det, at Vintergymna-

stikken i Forvejen var suspenderet i disse Aar paa Grund af Brændselsforholdene.

Det tredje Problem var af ømtaalelig Art; det gik ud paa at faa de to Parter, den danske og den tyske Ungdomsflok, der nu ved Omstændighedernes Magt saa sig anbragt næsten under samme Hat, til at komme om ved hinanden uden Eksplosioner. At klare dette var en Livsbetingelse for Seminariet. Et Byseminarium kunde i Tilfælde af Beslaglæggelse regne med Husly i andre Lokaler eller Skoler i Byen; men saadanne Reserver havde vi ikke at falde tilbage paa; for os vilde total Beslaglæggelse betyde total Opløsning. Derfor var alle Parter, Elever, Lærere og Bestyrelse, klar over, at vi maatte vise en saadan Beherskelse, at vi ikke ødelagde Spillet for os selv. Forholdene tegnede saaledes af sig selv klart og tydeligt den Linje, som der maatte gaas frem efter, og dette indebar en stor Lettelse for dem, der stod med Ansvar i de tit meget brogede og vanskelige Situationer, der kunde opstaa; for den ansvarlige var det derfor tit lettere, end man skulde tro, at se den rette Løsning af en Sag, selv om han naturligvis meget vel forstod, at han ikke maatte forlange, at udenforstaaende i alle Punkter skulde være enige med ham; det var jo heller ikke nødvendigt. Hvordan blev saa dette Problem med at have Ild og Vand lige op ad hinanden løst?

Her gjaldt det nu først om at adskille de to Parter det mest mulige. Belægningerne maatte ordnes saadan, at de afstaaede Dele kom til at ligge forholdsvis afsides og samlet, saa Komplekset i nogen Grad kunde være skilt i en dansk og en belagt Del. Paa dette Punkt faldt Tyskernes Interesse sammen med vor, og Resultatet blev, som det fremgaar af det foregaaende, at Husene omkring Gymnastiksalen stadig kom til at holde for. Et lille Træk, der viser, hvordan Følelsen af, at vi maatte have vor egen Verden for os selv, laa i Luften, fortjener at opbevares. Da den første større Belægning kom, var Eleverne meget optaget af, at vi kunde undgaa Hagekorset paa Skolens Flagstang, og de bad mig søge at afværge dette. Jeg talte med den tyske Major derom, og han svarede, at dette kunde der overhovedet ikke være Tale om; skulde der endelig et tysk Flag op, vilde det blive et lille et indenfor den afstaaede Del af Komplekset. Han holdt Ord; der kom ikke noget Flag op; vi har overhovedet ikke set Naziflaget vaje paa Seminariets Grund under nogen af de mange Belægninger.

Jeg staar her ved det næste og vigtigste: Elevernes egen Holdning. Den var klar: man udfordrede ikke den anden Part, men indlod sig heller ikke med den. Man færdedes, som om den ikke var der, og dette, som jo under disse Forhold var den eneste sømmelige Optræden, gennemførte Eleverne paa en meget naturlig og god Maade. Gav de endelig engang deres Følelser Luft, skete det med Humør, hvad Athenerne viste et morsomt Eksempel paa. Da de maatte rømme deres Værelser, blev en gammel Gummistøvle parteret i 13 Stykker, der fordeltes paa de 13 Værelser og antændtes til lige saa mange Baal, saa de nye Beboere kunde blive hilst med Velkomstrøgelse. De var forøvrigt fornuftige nok til at forstaa Elevernes Følelser.

Saadan stod vi sammen om at hjælpe hinanden gennem Vanskelighederne, og saadan blev der kæmpet for at værgе vor Skole. Det lykkedes ogsaa; trods alle Storme og Skær kom Baaden vel i Havn. Saa skal det senere vise sig, hvad Atombombens Tidsalder vil bringe; det vil vi ikke bekymre os for paa Forhaand.

ALMINDELIGE SKOLEEFTERRETNINGER

De ovenfor omtalte Begivenheder har i særlig Grad præget Aaret og derfor krævet særlig Plads i Beretningen. Om de mere almindelige Ting kan jeg fatte mig i Korthed.

Eksamen. Til I Klasse var meldt 50 Aspiranter, hvoraf optoges 32, de sidste to ifølge Ministeriets særlige Bestemmelse paa Grund af den raadende Lærerindemangel. 31 bestod I Del, og der dimitteredes 28, deraf 3 ug \div , 3 mg $+$, 11 mg og 11 mg \div , et særdeles smukt Udfald, især naar man betænker de urolige Arbejdsforhold: 14 Dages Brændselsferie, Belægninger, Frihedskæmpernes Forhold, Fredsfester m. m. Alle kom let i Arbejde, da der nu ogsaa er blevet en følelig Lærermangel, bl. a. paa Grund af de store Indkaldelser.

Elevtallet var ved Aarets Slutning 121 samt 38 i Forberedelsesklassen, ialt 159.

Statsunderstøttelse uddeltes med 16.020 Kr. i 62 Portioner paa 200—400 Kr., *Ad. L. Hansens Legat* tildeltes Gudm. Andersen og C. H. Sløk (hver 77,48 Kr.), *cand. Strøms Legat* Anna K. Nygaard (90,00 Kr.) og *Kbm. Har. Refsgaards Mindelegat* N. Mølgaard. *Jubilæumslegatet af 1942*, der af den anonyme Stifter nu er forøget med 200 Kr. til

ialt 4000 Kr., uddeltes til E. Hyldgaard (45,00 Kr.) og Eva Andersen (90,00 Kr.). Det tør vistnok ogsaa røbes, at et nyt Legat for Nr. Nissum Seminarium er i Vente.

Landsbyskolebesøget for III Kl. fandt Sted 18.—28. Juni i 15 Skoler paa Struer-Holstebro-Vinderupegnen, og ved Skoleaarets Begyndelse foregik som sædvanlig Besøg paa *Lemvig Skole* (IV Kl.), *Bibliotekskursus* (III Kl.) og *Lejrskole* (II Kl.) I November gav Forständerinde, Frk. E. Norrie et to Dages *Ordblindekursus* for IV Klasse.

Af andre Begivenheder er at nævne *Foraarskoncerten*, skr. *Udflugt* (med rigtige Hestevogne). Fremdeles *Dimissionsfesten*, der fejredes med særlig Pomp (Sang ved Lærer Hejbøl og Lærer Nissen, Illumination i Haven), dels paa Grund af Freden, dels fordi det var Seminariets 50. Dimit-tendhold. September bragte *Lærerstævnet* med Koncert ved Aalborg Byorkester og Sportsfesten paa *Kongens 75 Aars Fødselsdag*. Aaret sluttede med Elevfesten (Reuters Landmandsliv!) og *Julefesten*, hvor Biskop Malmstrøm talte. I Sommerferien foregik forskellige Stævner for gamle Elever, og 6. December deltog Eleverne paa faa nær i den af Seminarietalevernes Landsraad etablerede Strejke efter Statskonsulent Kaalund-Jørgensens Frifindelse ved Tjenestemand-domstolen.

Endvidere arrangeredes som sædvanlig en Række Foredrag og Møder, og naar jeg yderligere nævner, at Sportspladsen inden Efteraaret stod med et prægtigt grønt, nyspiret Græstæppe, og at Bestyrelsen i Sommerferien lod lægge meget smukke og kostbare Bøgeparketgulve i IV, III og I Klasse til Erstatning for Tyskernes Ødelæggelser, kan jeg slutte dette Afsnit og gaa over til det sidste:

PERSONALIA

Med Lærervirksomhed i Sydslesvig og eventuelt et Englandsophold for Øje fik Lærer Berg fra Sommerferien bevilget et Aars Orlov. Lemvig Skole overlod os med stor Velvilje Lærer G. Eriksen som hans Vikar. Som Afløser for Lærerinde Frk. Præstbro, der paa Grund af Forlovelse rejser 1947, antoges Lærerinde Frk. Ladekær Hansen; hun er for Tiden paa Aarskursus i Gymnastik. Ved Forberedelsesklassen efterfulgtes Lærer Kr. Kristensen af Lærer Børge Jespersen, og i Stedet for Økonoma Frk. Jette Andersen, der rejste til Oktober, tiltraadte Frk. K. Aarestrup. Det er dygtige Folk, der har sagt Farvel, og dygtige Folk, der træder til.

Efter mange Aars Svagelighed døde i Marts Seminariets tidligere, flittige Tømrer, Sinkbæk, hvem vi mindes som den trofaste Mand, der omgikkes andres Ting, som var de hans egne. I September døde efter kun elleve Dages Ophold i Forberedelsesklassen Esther Lind.

I August døde Provst Th. Møller, 87 Aar gammel. Provstens Forbindelse med Nr. Nissum rækker helt tilbage til 1891, da Ad. L. Hansen drøftede sine Planer om at grundlægge et Indre Missions Seminarium med ham og den senere Biskop Koch, Ribe, og Forbindelsen blev i rigt Maal bevaret Resten af hans Liv. Fra 1906, da Seminariet sammen med Højskolen overgik til Aktieselskab, og indtil sin Død var Provst Møller Medlem af Bestyrelsen, hvis Formand han var i over 20 Aar (1922—43). Ungdommelig til det sidste og besjælet af en stor Tro og Kærlighed til Gerningen paa Seminariet røgtede han ud fra sin rige Erfaring Formandshvervet med et klart Overblik og megen Energi, og han ledede med lykkelig Haand Seminariet gennem de store Mærkesager, som i disse Aar stod paa Dagsordenen, især Højskolens Udskillelse 1922 og den nye Seminarielovs Gennemførelse omkring 1930. Hans Navn er omgivet af Agtelse og vil blive staaende i Seminariets Historie.

Endnu et Navn skal omtales, og det skal staa som Slutning paa Beretningen om det store Aar 1945. Jeg nævnede i Fjor, at Kommunalærer Herman Boye, Sønderborg (dim. 35), var død 12. Juni 1944. Mere kunde ikke siges dengang, da Ordet var bundet; men det slog til; vi vidste alle, at Boye gennem en Kollegas Angivelse var faldet i Gestapos Hænder og derefter kom til at give sit Liv for Danmarks Sag. Efter hans Død samlede hans Kammerater, med Bistand fra hans gamle Lærere paa Seminariet, et Beløb ind, som skulde anvendes til et Minde over ham, naar Tiderne tillod det. Straks efter 5. Maj blev denne Sag ordnet; Billedhuggeren Th. Westergaard, Lemvig, udførte en meget smuk Marmortavle, som fik Flads i den nye Bygnings Vestibule; ved 1935'ernes Stævne paa Seminariet den 25. Juli blev Tavlen i Overværelse af Boyes Broder, der repræsenterede hans Moder, afsløret og overdraget til Seminariet, hvorom Aarskriftet andetsteds beretter mere. Det er en Ære for Seminariet at eje dette Minde; det vil mane os, som færdes her; vi vil vogte det og lade Boyes Navn og Tavlens sidste Ord tale til vort Sind: „*Kæmp for Sandheden indtil Døden, og Gud Herren skal stride for dig*“.

VED DIMISSIONSFESTEN 1945

Frisht-dag ikke for hurtigt. Tekst: Johs. Hejbol

Helge Nissen.

1. Fla-get højt til Top! Blik-ket frej-digt op!

Fla-get højt til Top! Blik-ket frej-digt

Det er Som-mer-tid i Dsh-mærks-Da-le. Her vi dan-ned Front,

op! Det er Som-mer-tid...

pas-sed støt vor Dant; Ven med Ven om stort og smætlik ta-le.

Helge Nissen

Johs. Hejbel

Flaget højt til Top,
Blikket frejdigt op!
Det er Sommertid i Danmarks Dale.
Her vi danned Front,
passed støt vor Dont,
Ven med Ven om stort og smaat fik tale.

Midt i Sommerflor
dækket stod et Bord —
ej med Blomster, men med grønne Klæde.
Vi dets Spænding nød,
hastigt Blodet flød.
Kampens Tid blev fulgt af Sejrens Glæde.

Frihed, dyre Ord,
paa din Ret vi tror.
Det er Grødetid for unge Sjæle.
Danmark, Moder kær,
brug os fjern og nær.
Vi vil værne dine Grænsepæle.

Hellas, Ungdoms Hjem,
viste Vejen frem,
Fremtids lyse Maal vi fik for Øje.
Julens Stjerne god
lyste for vor Fod.
Manddoms Daad til Ungdoms Syn sig føje.

U N G - D O M.

Bladets Redaktør: Karl V Poulsen.

Udgivere: Seminaristerne paa N-Nissum Seminarium.

Nr. 17.

1ste April 1905.

1. Aarg.

Buenmanswies.

A haar no all ni Daw hat unt we aa
fostaa,
hvafur jysk ska wær saa sempel en Sprog.
hvafur den, der snakker jysk aa holler a de,
ska gresses æ, aa go fur en Fjög.

Soen wared et en Gaang. En Par Hunner
Or tebaag,

haar a hør, ku enosse Præjst
wær a den Menning, te næjst Latin
saa war netaap jysk de bejst.

Aa gor wi ins nøj længer tebaag,
te den Ti, wi fek Konger fræ de tysk,
da ku jo Herreman lisse wal som Buen
bødde tenk aa taal epo jysk.

Si de ka a forstaa. Men træffer en jysk
i si Hwærdesklejer no aam Daw,
saa sier en næm mæ en jenle Yw,
te jysk ær in aaw æ Slaw.

Haar en fœst mot jysk, som de lyer no
we Law,
ska en sien glem, hwa en haar hør,
fur de wænnen sæ saa læt aa rammer saa
wal,
aa ær saa ful a Wed aa Humør.

Aa de ær saa alworle, saa innele aa dyeb,
de ka taalk hvær en Tank, der ær tel

de ka fœll æ Send mæ Sang aa æ Sjel
mæ Fred,
de ka lær jen, hwa Worberre han wel.

Den Sprog. a lær som Baar, den holler a
aa,
aa den wel et ræt gjær a mest;
a all de godt, a ejer, aa som a ska slep,
nu sempel Sprog slepper a te sist.

Mikael Nybo.

En anbefaling.

Naar den brave unge Mand fra Nissum
Seminarium, som bærer Navnet „Ung-
Dom“, nu skal træde frem i en splinterny
Dragt og, iført denne, endog skal prøve
noget saa forbavsende som at forlade sit
Fødehjem og rejse med Dagvogn og Jern-
bane ud i den vide Verden, da er det ikke
saa underligt, at han føler sig lidt højtide-
lig og saadan ligesom lidt beklemmt om
Hjertet; og det er da heller ikke saa sært,
at han har henvendt sig til mig, hans
ældre Ven, og bedet mig om, at jeg vilde
anbefale ham, give ham et lille Ord med
paa Vejen.

Og jeg vil anbefale „Ung-Dom“ Ja,
jeg vil endog gøre „Ung-Dom“ først til
Genstandsled og saa til Hensynsled i en
Sætning, hvor „anbefale“ er Omsagnet.

Gengivelse af Forsiden af vort Blads første trykte Nummer, 1. April 1905
Da hed det endnu: Ung-Dom.

ET PRESSEJUBILÆUM

Af J. Søndergaard Jacobsen (06)

Den nissumske Institution — for at bruge et grimt og klodset, men vel forstaaeligt Udtryk — er nu saa gammel og saa sat i sin Tilværelse, at det vrimler med Jubilæer; og for meget af det, som har haft størst Betydning for det nissumske Sammenhold og Fællesskab, er 25 Aars Jubilæerne et forlængst tilbagelagt Stadium; men selve Seminariets storslaaede Fest i 1932 til Minde om dets 40-aarige Bestaaen har skabt Præcedens for, at ogsaa et saadant Tal har sin Berettigelse, naar det gælder at mindes, hvad der blev begyndt indenfor det nissumske Samfund.

Det er da et saadant 40 Aars Jubilæum, som Aaret 1945 kunde byde paa, men som ved selve Tidspunktet vel blev overset for saa meget andet, vi oplevede i dette mærkværdige Aar. Jeg synes dog, at naar vi nu gør Aaret op, maa ogsaa det, der skete her i 1905, og som gennem de 40 Aar har haft og fremdeles har saa stor Betydning for os, fremdrages her i Aarbogen. Jeg tænker paa vort Blad Dæmring. Det er vist enestaaende inden for Seminarieverdenen, at et saadant Elevblad har opnaaet en saa lang Levetid. Bladets samlede Levetid er dog mere end 40 Aar; det blev nemlig startet i Efteraaret 1904, men i den første Tid fremtraadte det i en saa ydmyg Skikkelse, at den Forvandling, der skete i Foraaet 1905 maa betragtes som det store Gennembrud, som det vel er værd at jubilere for.

Ved Bladets Start havde man ikke tænkt sig, at det skulde blive et saa omfattende Foretagende, at man ikke kunde nøjes med at fremstille det paa en Hektograf i Lighed med de eksisterende Klasseblade. Apparatets Navn — den, der

skriver de hundrede Gange — viste sig at være lidt for pralende. I alt Fald fik de, der fik de sidste Aftryk, et saa blegsottigt Produkt, at de blev udsat for alvorlige Øjensygdomme eller katastrofale Mistydninger af Teksten. Da der desuden kom flere Raab udefra om at faa Del i Herlighederne, maatte man ty til Gutenbergs Opfindelse, og det var med Stolthed og Glæde, vi den 1. April 1905 tog det første trykte Blad i Haanden. Det bar endnu Bladets oprindelige Navn „Ung-Dom“, men et Kvartal senere maatte det paa Postvæsenets Foranledning ændres, og saa fik det Navnet „Dæmring“, som altsaa ogsaa holdt 40 Aars Jubilæum i 1945. Den forreste Side af det første trykte Nummer optages for største Delen af Nybos udmærkede „Buenmanswies“, som jeg siden har kunnet udenad, til Dels ogsaa Trykfejlene, dem var der ellers mange af.

Hvad ellers Bladets Udviklingshistorie angaar, har jeg tidligere — i Aarbogen 1928 og 30 — søgt at udrede, hvad min Erindring og Bladet selv kan melde om Spørgsmaalet, saa jeg kan her fatte mig i Korthed. Men jeg synes, vi skal mindes de Mænd, der gennem de 40 Aar har baaret Dagens Byrde og Hede gennem Arbejdet med at redigere Bladet. Dette Arbejde har jo ikke kunnet indskrænke sig til Nummerering af de indkomne Bidrag, nej, til de fleste Tider har de kunnet kigge i en tom Redaktionsskuffe, naar Tiden for Indlevering til Trykkeriet var for Haanden. Da Math. Christensen var Redaktør, sagde han engang til mig: I den første Tid var jeg gerne nervøs, naar Tiden nærmede sig, da jeg skulde have Stoffet af Sted til Bogtrykkeren, men efterhaanden har jeg lært at holde Sindet i Ligevægt. — Ja, det burde være saaledes ved et Blad med saa mange skrivevdygtige Læsere, at en redaktionel Bemærkning som „Har helliget en Tid paa Grund af overvældende Stofmængde“ vilde være en hyppig og naturlig Foreteelse, men hvornaar har man sidst set en saadan i Dæmring? Ikke underligt derfor, at der ofte er skiftet i Redaktørstolen, hvad følgende Fortegnelse over Redaktørerne vil godtgøre. I de første Aar var det altid en Elev i Seminariets ældste Klasse, og følgelig maatte der skiftes hvert Aar, men fra 1911 blev Redaktionsarbejdet delt mellem en udenbys og en indenbys Redaktør, og derefter nævnes kun den udenbys. Redaktørlisten ser da saaledes ud:

1905: K. V. Poulsen (05), 05—06: J. M. Therkildsen (06), 06—07: P. Eriksen (07), 07—08: Chr. L. Thorø (08), 08—

09: S. K. Risberg Thomsen (09), 09—10: J. Th. Flensborg (10), 10—11: A. Stoklund (10), 11—13: Math. Christensen (04), 13—15: K. V. Poulsen, 15—16: J. Brændegaard (08), 16—19: Math. Christensen, 19—20: Chr. Winther (12), 20—22: P. Moustgaard (12), 22—23: Axel Bjerre (07), 23—25: P. Degnbol (04), 25—33: St. Steffensen (20), 33—35: I. P. Jensen (32), 35—37: Chr. Winther (12), 37—: St. Steffensen.

Det var saa Rækken af gode Mænd, der har ofret sig for vor fælles Sag og klaret Skuden i Storm som i Magsvejr gennem de 40 Aar. Vi letter paa Hatten og hilser dem i Ærbødighed med Tak for deres Indsats til Styrkelse af det Sammenhold, der er vor Stolthed og Glæde — og i Haab om, at kommende Slægter maa have Mænd til at føre ogsaa dette Foretagende videre frem.

25 AARS JUBILARERNE

25 AARS JUBILARERNE

Jens Holm Andersen, født i Hurup 21. April 1897, Søn af Købmand I. F. O. A. Viet 12. Juli 1929 i Vestervig Kirke til Magda Søndergaard, Datter af Gaardejer M. S., Ettrup. — Aarskursus og Kursus i Sang og Gymnastik. — Vikar i Koldby, Vinterlærer i Hurup i 2 Vintre. Fast ansat smst, som 2. Lærer 1922, Forstelærer 1934 og Overlærer 1940. — Næstformand i Menighedsraadet.

Niels Marinus Bruun, født 19. September 1896 i Tørring ved Lemvig som Søn af Tømremester N. B. Viet den 17. September 1922 i Lemvig til Lillia Østergaard Hansen, Datter af Gartner Ø. H., Lemvig. — Sløjd-kursus 1921 og 1940, Tegnekursus 1926, 27 og 29, Kursus paa Handels-højskolen i Kbh. Vikariat i Lemvig, Strucr, Agtrupskov og Vemb. Ansat ved Vemb Kommuneskole 1. Marts 1922, fra 1. April 1940 som Forstelærer. — I Bestyrelsen for Aften- og Ungdomsskoleforeningen for Ringkøbing Amt. Forstander for Vemb Handelsskole, Formand for Gording-Vemb-Bur Sognebibliotek, Tilsynsværge for Børn under Kø-benhavns Magistrat og Ringkøbing Amts Plejehjemsforening.

Frede Hansen, født 5. April 1897 i Hogager Skole ved Holstebro, Søn af Lærer Karl H. Viet den 5. April 1932 i Hadsten til Johanne Dorteia Damkjær Lauridsen, Datter af Forstander P. L. Hadsten. — Eetaarigt Kursus i Gymnastik i Kbh., Svømmekursus, Sløjdkursus. — Løjtnant i Kystartilleriet. Har ledet en Del Kursus herhjemme og 1 i Norge. — Gymnastiklærer paa Nr. Nissum Seminarium 1917—20, Olle-rup 1920—21, Rødning Højskole: Leder af Delingsforeruddannelse 1923—36, Kolding komm. Skolevæsen 1936—41, Lærer ved Tønder Se-minarium siden 1941. — Medhjælper ved Gymnastikinspektionen siden 1. April 1921. — Formand for Retsforbundets Lokalkreds i Tønder, Fmd. for Vandrehjem og Ungdomshjem i Tønder. Folketingskandidat for Retsforbundet i Tønder Opstillingskreds 1943 og 45. Fmd. for Høj-skoleforeningen i Kolding 1936—41. Medlem af nogle Bestyrelser m. v. Fmd. for Rødning Ungdomsforening 1923—36. Indkvarteringschef for de finske og norske Børn i Tønder Amt 1942. Deltager i det danske Olympiadehold ved Dybbølfeften 1928 og det sonderjydske Mandshold smst. — Har udgivet en halv Snes Dagsovelsessamlinger, der er udsolgt paa nær „Drengegygnastik“.

Henrik Lassen Henriksen, født 5. Maj 1896 i Balle Sogn, Søn af Husmand Henrik H. Viet 28. August 1925 i Michaelis Kirke i Fredericia til Helena Petersen. Død 6. September 1931. Og den 22. Januar 1933 i Brede Kirke til Christine Petersen. Begge Dotre af Brodremenigheds-missionær P. P. Fredericia. — Kursus i Fysik og Kemi. — Lærer ved Duborgskolen, Flensborg, til 1. Decbr. 1932. Siden da i Bredebro.

Klemen Jensen Holdgaard, født 24. Juli 1898 i Bodholt, Bording Komm. Søn af Landmand Kristen H. Viet 4. Maj 1924 i Hordum til Ellen Pedersen, Datter af Malermester J. P. P., Hordum. Flere Ferie-kursus. — Lærer ved Bjerringbro Realskole 1920—23, Kommunelærer i Skagen 1923—27, i Tørring 1927—35, Forstelærer i Hundborg siden 1935. — Formand for Menighedsraadet, Børneværnet, Sognebiblioteket og Aftenskolenævnet. Direktør for den stedlige Sparckasse.

Karen Kathrine Jensen, født 30. Januar 1897 i Hjortkær, Grimstrup Sogn, Datter af Gaardejer Søren J. — Forskellige Sommerferiekursus.

— Lærerinde ved Ejstrupholm private Mellem-skole 1920—21, siden da ved Vejrum s. Skole.

Karl Immanuel Jensen, født den 12. Februar 1898 i V. Assels, Mors. Søn af Husmand Jens Kristensen. Viet den 25. September 1933 i Kliplev Kirke, Sønderjylland, til Wilhelmine Christen, Datter af Førstelærer E. C. Hürup. — St. Aarskursus 1930—31 og 31—32 i Engelsk, Tysk, Fransk, Svensk og Botanik. Feriekursus. Aarsvikar og Kirkesanger i Nørlem 1920—21, Andenlærer og Organist i Ryde pr. Vinderup 1921—23, Enelærer og Organist i Feldingbjerg pr. Stoholm 1923—40, siden da Førstelærer og Organist i Borre, Møn. — I Borre Medlem af Aften-skolenævnet.

Marius Christian Larsen, født 17. August 1890 i Nøvling, Skibbild. Søn af Laust L. Viet 5. Juni 1937 i Vollum, Bredebro til Gudrun Skaarup, Datter af Smedemester Kr. S. — Aarskursus 1927—28. Flere Feriekursus. Studierejser ved indenl. Skoler. Lærer i Vollum, Bredebro. — Formand for Tønder Amts Radiohjælpefond og for Døstrup-Bredebro Bivlerforening. Fmd. for Bredebro Kr. Lytterforening og for sammes Tønder Amts Storkreds. — Har udgivet 14 Arbejdsopgaver til skr. Besvarelse udarbejdet med Afholdslæsebogen som Grundlag. Under Udgivelse: Barnets Talkort. Under Arbejde: Læsemateriel for Begyndere og svagt begavede Børn.

Kresten R. Lauritsen, født 21. Marts 1894, Søn af Skrædder Chr. L. Viet 23. Marts 1921 i Serup til Oline Nielsen, Datter af P. N., Stenmagle. Lærer i Bov og Agtrupskov. — Formand for Sdr. Bjert Menighedsraad og for Agtrupskov Brugsforening.

Anton Christian Lilleør (for Lilleør Christensen), født 13. August 1893 i Lemvig. Søn af Gaardejer Poul L. Viet 18. Maj 1924 i Sunds Kirke til Karoline Kristensen, Datter af Lærer Graves K., Sunds. — Til-lægsprøve i Tysk og Engelsk. Feriekursus. — Lærer ved Bølling Fri-skole, Vikar i Ørum, Vrensted, Skelund og Odby. Siden 1923 Enelærer i Tørring ved Lemvig. — Medlem af Menighedsraadet. Formand for Kr. Lytterforening. Tilsynsværge for Ringkøbing Amts Plejehjemsfor-ening. Broder til Hans A. L. (27) og Jens P. L. (27).

Signe Kristine Bjerre Lloyd, født Kristensen, født 20. Februar 1898 i Fabjerg n. Skole pr. Lemvig, Datter af Lærer N. A. K., Fabjerg. Viet 1. August 1935 i Herning Kirke til Sognepræst, cand. theol. og mag. Cormac Lloyd, Castlerea, Eira, Søn af Direktør L., Dublin, Aarskursus 1927—28. — Lærerinde i Nykøbing, Mors, Rødding, Sønderjylland og i Nørresundby. — I Nørresundby Formand for K.F.U.K., i Bestyrelsen for Dansk Kvindesamfund m. m. Søster til Niels Bjerre K. (17).

Mads Christian Christensen Mernild (for Christensen), født 12. Marts 1899 i Sdr. Felding. Søn af Boelsmand Peder C. Viet 27. Oktober 1922 i Troldhede Kirke til Birgithe Knudsen, Datter af Gaardejer Knud Chr. K., Troldhede. — Korte Kursus i Skrivning, Dansk, to Geografikursus og to i Husflid. — Andenlærer i Mammen 1922—24, Enelærer i St. Ajstrup 1924—45, siden Førstelærer i Harboøre ndr. Skole. — Medlem af Menighedsraadet i St. Ajstrup i 8 Aar. Sogneraadformand i St. Ajstrup Komm. i 9 Aar.

Kristen Jørgen Moeslund, født 6. September 1897 i Iller, Grønbæk Sogn. Søn af Gaardejer Anders J. M. Viet 7. April 1925 i Grønbæk Kirke til Anine Jenny Laursen, Datter af Gaardejer Jens L. Iller. — Korte Kursus i Regning og Dansk. Gymnastikkursus paa Ollerup 1929.

3 Mdr.s Kursus i Askov 1934. 2 Husflidskursus i Kalundborg. — Andenlærer i Fole ved Gram 1922—25, Enelærer i Taagerup pr. Skellebjerg 1925—28, siden da Førstelærer i Ø. Højt. — Bibliotekar ved Højt Sogns Bibliotek. Formand for Kr. Lytterforening i Ø. Højt og for „Dansk Frugtavl“s Løgumklosterkreds. — Løjtnant ved Kystartilleriet. Broder til Peder M. (15) og Aksel M. (24).

Laurids Møller Mulvad, født 11. Marts 1895 i Tulstrup, Ikast Sogn. Søn af Landmand Jens Møller M. Viet 1. Juni 1923 i Faurholt Kirke. Ikast, til Signe Døssing, Datter af Landmand Chr. D. Hinge. — Skrivekursus, 3 Mdr.s Husflidskursus i Kalundborg, Tegnekursus. Aarsvikar i Nordby, Samsø, 1920—21, siden Lærer ved Høgild Skole, Rind Sogn ved Herning.

Jenny Hauskov Nicolajsen, født Kristensen, født 22. Febr. 1897 i Fjaltring. Datter af Smed Mathias K. Viet 26. Oktober 1923 til Ekviperingshandler P. Nicolajsen, Vemb. — Paa Husholdningsskole i 3 Mdr. — Lærerinde ved Løgsted Friskole 1920—22 og ved Thaanning Kommuneskole 1922—23. — Enke den 23. Januar 1942. Driver Forretningen sammen med en Søn.

Marie Nielsen, født 14. December 1899 i Troelstrup, Tønning, Datter af Gaardejer Anton N. — Faglærerindeeksamen i Sang, Kursus i Lege og Boldspil. Lærerinde ved Kommuneskolen i Vejle — Medlem af „Vor Frelses Sogn“s Menighedsraad. Søster til O. Arendt N. (10).

Karla Emilie Nielsen (født Hansen), født 1. Januar 1898 i Hejnsvig. Datter af Lærer Smidt-Hansen, Sdr. Felding. Søster til Vilh. H. (16) og Harald H. (23). Viet 5. August 1925 i Sdr. Felding Kirke til efternævnte. — Aarskursus i Skolekøkken i Kbh. 1922—23. — Aarsvikar og derefter fast ansat i Sejlflod 1920—25. Død 26. Oktober 1945.

Poul Frederik Anton Birk Dahl Nielsen, født 5. August 1894 i Gudumholm. Søn af Gaardejer Niels N., Gudumholm. Viet til ovennævnte. 8 Maaneder paa Rønde Artiumskursus 1923—24. Tillægsprøve i Latin og Græsk, Filosofikum, Hebraicum. — Vikar og Andenlærer i Asaa. Fra 1925 Enelærer i Badskær pr. Dybvad. Har udgivet: Vort Maal — og Vejen dertil (Christensens Forlag, Struer, 1937).

Else Martine Sindbæk, født Isachsen, født 19. Maj 1899 i Gjettrup Thy. Datter af Gaardejer I. Viet 24. Oktober 1924 i Gjettrup Kirke til M. D. Sindbæk, Søn af Møller J. Chr. Mikkelsen, Kobbø, Thy. Bestyrer af Holbæk private Realskole. Lærerinde i Sindal Kragelund Fælled pr. Løsning og Holbæk private Realskole. — Søster til Isach V Isachsen (18).

Rasmus Peter Sørensen, født 31. Oktober 1899 i Voel. Søn af Husmand Eske S. Viet 22. Oktober 1924 i Aarhus til Ellen Jensen, Datter af Togfører L. E. J., Aarhus. — 5 Feriekursus, 1 Aarskursus. — Aarsvikar paa Nr. Nissum Seminarium 1920—21, Lærer i Magleby (Mon), Ribe, Dansk Privatskole i Flensborg, Tinglev Realskole, Froslev-Padborg Skolevæsen. — Beskikket Censor ved Realeksamen i Naturfag. — Udgiver og Medforfatter af „Bogen om Bov Sogn“. I en Række Sommermaaneder lønnet Assistent ved „Danmarks Geologiske Undersøgelse“.

Lærer Kr. Kristensen, Frk. Præstbro, Vagn Bjerre, Axel Dahl Jensen, Gerda Hinrichsen, Inga Thøgersen, Dagny Nørgaard, Karen Østergaard Hansen, Marius Fløe Nielsen, Holger Møl Christensen, Niels Stampe, P. Moesgaard Pedersen, Johs. Krog Knudsen, Svend Hansen.

Lærer Hejbøl, Fru Hejbøl, Lærer Christensen, Fru Christensen, Frk. Poulsen, Frk. Larsen, Karen Elise Storebjerg, Marie Christiansen, Ellen Jensen, Ulla Billeskov, Maren Hansen, Elna Stokholm, Marie Navntoft, Elisabeth Hagelskjær, Fru Pastor Nielsen, Pastor Nielsen.

Fru Nissen, Lærer Nissen, Fru Koch, Lærer Koch, Lærer Hansen, Lærer Søndergaard, Frk. Nielsen, Forstander Gjelstrup, Frk. Gjelstrup, Lærer Sørensen, Fru Berg, Lærer Berg.

Kaj Borgen Christensen, Egon Heldgaard, Kaj Pedersen, Ernst Hyldgaard, Pauli Kidmose, Jørgen Bay Kristensen, Kristen Højberg, Børge Jespersen.

DIMITTENDERNE 1945

Ulla Odgaard Billeskov, født 26. Maj 1923 i Bækmarksbro. Datter af Lærer P. Billeskov. Hovedkarakter ug÷ (7,55).

Vagn Oluf Bjerre, født 25. Marts 1922 i Vejrum. Søn af Gaardejer I. Bjerre. Hovedkarakter mg÷ (6,12).

Holger Møl Christensen, født 17. April 1921 i Gjettrup. Søn af Købmand J. Møl Christensen. Hovedkarakter mg (6,89).

Kaj Borgen Christensen, født 13. September 1923 i Lemvig. Søn af afd. Glarmester H. P. Borgen Christensen. Hovedkarakter mg÷ (6,44).

Marie Christiansen, født 31. August 1921 i Give. Datter af Tømrermester C. Bonde Christiansen. Hovedkarakter mg+ (7,42).

Elisabeth Salholdt Hagelskjær, født 17. September 1910 i Antung, Manchuria. Datter af Sognepræst L. L. Hagelskjær, Skivum. Hovedkarakter mg (6,97).

Karen Østergaard Hansen, født 19. Maj 1918 i Lemvig. Datter af Husejer A. K. Hansen. Hovedkarakter mg (6,83).

Maren Christine Hansen, født 19. September 1920 i Erritsø. Datter af Fisker N. Hansen. Hovedkarakter ug÷ (7,53).

Svend Hansen, født 14. Juni 1922 i Outrup. Søn af afd. Manufakturhandler M. J. Hansen. Hovedkarakter mg+ (7,19).

Svend Egon Lyhne Heldgaard, født 23. Marts 1923 i Troldhede. Søn af Landpost J. M. Heldgaard, Borris. Hovedkarakter mg÷ (6,55).

Gerda Kastberg Hinrichsen, født 28. September 1923 i Trans. Datter af Gaardejer Aa. K. Hinrichsen. Hovedkarakter mg (6,77).

Ernst Hyldgaard, født 7. September 1918 i Houe. Søn af afd. Gaardejer P. Hyldgaard. Hovedkarakter mg÷ (6,26).

Kristen Erik Højberg, født 5. Januar 1923 i Hogager. Søn af afd. Lærer K. Højberg (dim. 1916). Hovedkarakter mg (6,79).

Axel Emil Dahl Jensen, født 16. Marts 1922 i Nr. Nissum. Søn af Husmand J. Dahl Jensen. Hovedkarakter mg (6,67). Broder til Fru M. M. Bach (25).

Ellen Martine Jensen, født 18. December 1921 i Herning. Datter af Gaardejer M. Jensen, Gerlev. Hovedkarakter mg ÷ (7,46).

Børge Immanuel Jespersen, født 6. April 1917 i Assing. Søn af Gaardejer J. Vejen Jespersen. Hovedkarakter ug ÷ (7,59).

Pauli Christensen Kidmose, født 25. Juli 1919 i Ejstrup. Søn af Gaardejer S. C. Kidmose. Hovedkarakter mg ÷ (6,57).

Johannes Krog Knudsen, født 30. August 1918 i Aastrup. Søn af afd. Lærer K. A. Knudsen. Hovedkarakter mg (6,74).

Jørgen Bay Kristensen, født 12. Juni 1923 i Frederikssund. Søn af Maskinmester K. Kristensen, Struer. Hovedkarakter mg (7,09).

Marie Kathrine Navntoft, født 14. April 1915 i Romlund. Datter af fhv. Gaardejer K. P. Navntoft. Hovedkarakter mg ÷ (6,32). Søster til Jenny Navntoft (41).

Marius Fløe Nielsen, født 25. December 1918 i Rind. Søn af Gaardejer A. K. Nielsen, Lind ved Herning. Hovedkarakter mg ÷ (6,44).

Dagny Margrethe Nørgaard, født 30. Marts 1924 i Ejsing. Datter af Bagermester K. P. Nørgaard. Hovedkarakter mg (6,77).

Kaj Herman Pedersen, født 15. December 1920 i Lomborg. Søn af afd. Gaardejer K. Pedersen, Nr. Nissum. Hovedkarakter mg (6,81).

Peder Moesgaard Pedersen, født 2. Februar 1925 i Skjern. Søn af Lærer Laur. Pedersen. Hovedkarakter mg ÷ (6,02).

Niels Stampe, født 10. April 1922 i Rødding. Søn af fhv. Gaardejer J. N. Stampe. Hovedkarakter mg ÷ (6,03).

Elna Dusgaard Stokholm, født 9. Oktober 1922 i Fabjerg. Datter af afd. Gaardejer K. M. Stokholm. Hovedkarakter mg (6,93).

Karen Elise Storebjerg, født 5. September 1919 i Bøvling. Datter af Gaardejer Thor C. Storebjerg. Hovedkarakter mg ÷ (6,13).

Inga Wegeberg Thøgersen, født 28. April 1922 i Horsens. Datter af afd. Toldbetjent Th. Thøgersen. Hovedkarakter mg ÷ (6,24).

AF AARETS DAGBOG

Efter »Dæmring«

- Ansættelser og Udnævnelser**
- 08 *Nikoline Knudsen*, Lemvig, § 35 Embede.
- 14 *P. M. Pedersen*, Lemvig, § 35 Embede.
- 19 *A. Harbo Andersen*, Odder, § 35 Embede.
- 25 *J. Chr. Larsen*, Thisted, kgl. Udnævnelse til Overlærer i Hjørring.
- 32 *Johs. Jensen*, Ikast, § 35 Embede.
- 37 *Axel Jensen-Gadegaard* k. t. Lærer i Holstebro.
- 39 *Johs. A. Buskov* k. t. Lærer i Hovsør.
- *Martin Erland* kst. som Lærer i Herning.
- *Charles E. Jacobsen*, Bastrup, k. t. Førstelærer i Sønderby, Holmsland.
- *Aage Bill Jessen*, Ørsted, k. t. Lærer ved Aulum Byskole.
- *Helga Larsen*, Lamborg, k. t. Lærerinde i Gjesing.
- *Jens Møller Nielsen*, Skibbild Friskole, k. t. Enelærer i Gjødstrup.
- 40 *Ida Kappel Kristensen* fast ansat som Timelærerinde i Vejle.
- *Johanne Vrist Nielsen*, Arløse, k. t. Lærerinde i Vinderup.
- *E. Sondergaard Poulsen* k. t. Timelærer i Thisted.
- *Wilfred Risgaard*, Sulsted, k. t. Enelærer i Bystrup.
- *Kristen Sloth*, Bredballe, k. t. Lærer i Vrøgum.
- 41 *Chr. Rahbeck Christoffersen* k. t. Timelærer i Herning.
- *Svend Aage Houliind*, Vorupør, k. t. Timelærer i Lemvig.
- 41 *Ellen Ilkjær*, Vinding, k. t. Lærerinde i Odby.
- *Ingrid Koch*, Hurup, k. t. Timelærerinde ved Ry Skole.
- *Kirstine Krarup*, Ore, fast ansat.
- *Magda Klemensen Larsen* k. t. Timelærerinde i Aalborg.
- *Børge Risum Pedersen*, Borbjerg, k. t. Lærer i Holstebro.
- 42 *Chr. Graugaard* k. t. Lærer i Høvgum ved Lemvig.
- *Herman Møller Jensen Asp.* i Bagterp Førstelærerembede.
- *Herlev Kongsgaard*, Brejning, k. t. Førstelærer i Fjaltring.
- *Sv. Aage Koch*, Hjerm, k. t. Førstelærer i Donslund.
- *Kristen Kristensen* k. t. Timelærer i Holstebro.
- *Svend Lovmand* k. t. Lærer ved Ansgarskolen, Slesvig.
- *Frode Norgaard* k. t. Lærer i Trustrup.
- *Verner L. Ravn* k. t. Førstelærer ved Husby Hovedskole pr. Ulfborg.
- 45 *Ingrid Brunsgaard*, Givskud, k. t. Timelærerinde i Ringkøbing.
- *Gunner Eriksen* k. t. Lærer i Lemvig. — Samme Aarsvikar paa Seminariet for Lærer Berg.
- *Frederik Kastberg* k. t. Lærer i Holstebro.
- *A. Mølgaard Laustsen*, Asp. i Rønbjerg, fast ansat.
- *Anthon Ravn*, Gjøll, Asp. i Ulfsted.
- *W. Tougaard* Asp. i Gundersted.
- *Aage Vinderskov* k. t. Lærer i Lemvig.

- 44 *Th. Livbjerg Christensen* k. t. Lærer i Struer.
 — *Mette Katrine Clemmensen* k. t. Lærerinde i Nølev.
 — *Ove Homburg* k. t. Timelærer i Lemvig.
 — *K. Møller Pedersen* k. t. Timelærer i Taarnby.
 — *Fjler Chr. Sonderris* k. t. Time-lærer i Helsingør.
 45 *Marie Navntoft* Asp. i Østerby, Læsø.

Afskedigelser

- 99 *J. J. Kahr*, Skoleinspektør i Nibe, m. P. fra 31. Marts.
 — *Carl N. Sørensen*, Mosevraa, m. P. fra 28. Februar.
 00 *A. K. Østergaard*, Svenstrup, m. P. fra 31. Oktober.
 02 *H. M. Ingvarsten*, Aastrup, m. P.
 — *Chr. Jensen*, Ølby, m. P. fra 31. Oktober.
 04 *A. Th. Ahm*, Handbjerg, m. P. fra 30. November.
 — *A. G. Bendtsen*, Agri, m. P. fra 31. Oktober.
 — *L. M. Schmidt*, Skanderborg, m. P. fra 31. Marts.
 — *Forstander Søe*, Vejlelfjord Børnehjem.
 08 *J. P. Christensen*, Donslund, m. P. fra 30. Juni.
 12 *C. Dige*, Solbjerg, m. P.
 14 *N. Sørensen*, Graasten, m. P. fra 30. Juni,
 18 *H. Kramer*, Frederikshavn.
 41 *Kirstine Krarup*, Ore, fra 1. November.

Døde

Seminariets mangeaarige For-
 mand, Provst *Th. Møller*.

- 01 *Fr. S. Frandsen*, fh. Simmelkjær.
 02 *A. Aagaard Poulsens Hustru*, Manchuriet. 4. December.
 13 *R. Hovgaard Rasmussen*, Asaa.
 14 *Maren Hebsgaard*, Odby.
 20 *Emilie Nielsen*, født Hansen, Badskær. 26. Oktober.
 26 *Johs. Korsholms Hustru, Ellen*, født Hansen, Ringkøbing.

Bryllupper

- 21 *Axel Poulsen*, Mosbjerg, til Sygeplejerske Frk. Dagn. Nabe Nielsen, Tornby. 23. Maj.
 41 *Helga Nyholm*, Aarhus, til Kom-munelærer Svend Sandbæk Jensen, Aarhus. 8. Juli.
 42 *Karl V. Jensen*, Silkeborg, til Margrethe Hauge Nielsen (42), Datter af Sognepræst O. N., Nr. Nissum. 18. Juli.
 — *Herlev Kongsgaard*, Fjaltring, til Frk. Elly Mølgaard, Datter af Gaardejer Niels M., No. 2. Oktober.
 — *Verner Lovmand*, Ansgarskolen, Slesvig, til Frk. Esther Hansen, Datter af Gaardejer Jens H., Ryslinge. 26. September.
 — *Verner L. Ravn*, Husby, til Sygeplejerske Frk. Mariane Ørts, Sønder Vosborg, Ulfborg. 13. April.
 43 *Edvard Fonsmark*, Esbjerg, til Karen Bodil Søndergaard Jacobsen (42), Datter af Lærer S. J., Nr. Nissum v. Skole. 10. Juli.
 — *Frederik Kastberg*, Holstebro, til Frk. Birgit Jespersen, Datter af Overpostbud J., Holstebro. 22. Juli.

Sølvbryllupper og Jubilæer

- 11 *K. M. Hermansen* 25 Aars Jubilæum som Førstelærer i Skodborg. 13. Januar.
 13 *Fr. E. Tanghøj* 25 Aars Jubilæum i Gimsing.
 14 *P. Høegh Nielsen* 25 Aars Jubilæum som Lærer i Thisted. 1. April.
 — *I. Schriver* 25 Aars Jubilæum som Lærer i Fabjerg. 1. Oktober.
 15 *Ansgar L. Madsen* 25 Aars Jubilæum som Lærer i Sennels. 1. April.
 17 *A. C. Gunholm og Hustru*, Aller, Sølvbryllup. 17. September.
 — *N. Jacobsen og Hustru*, Vorgod, Sølvbryllup. 4. November.
 — *J. K. Poulsen*, Egeslevmagle, 25 Aars Jubilæum. 1. September.
 — *R. C. Rasmussen og Hustru*, Iversted, Sølvbryllup. 31. Marts.

- 17 Samme 25 Aars Jubilæum som Lærer i Tversted. 1. April.
 19 *Chr. Pedersen Plet og Hustru*, Sønderhaa, Sølvbryllup. 27. August.

Eksaminer

- 25 *M. Danielsen*, Viborg, Filosofikum.
 38 *H. Houlberg*, Silkeborg, Filosofikum.
 44 *Th. Livbjerg Christensen* Eksamen som Gymnastiklærer fra Højskolen for Legemsøvelser.

Aarskursus

- 43 *Aage Vinderskov*, Lemvig, Fysik og Matematik.
 44 *K. Møller Pedersen*. Botanik, Arvelighedslære og Mikrobiologi.

Navneforandring

- 14 *J. N. Jensen*, Avedøre, til Aggerås.
 43 *Edvard Nielsen*, Esbjerg, til Fonsmark.

Bøger

- 96 *P. Nørskov Lauritsen*, Viborg: Hjerm Sogn. En historisk Beskrivelse. A. C. Normanns Forlag, Odense.

- 02 *A. C. Hoppe og S. M. Sørensen*: Julelys og Mod Jul. Førstnævnte tillige: Juletoner.

- 04 *P. Degnbol*, Neder Donnerup: Uden Maske. Smaa Digte. Asas Forlag, Slagelse.

- 12 *Chr. Winther*, Rødding: Vore Husdyr (i Serien »Faglig Læsning« — 18. Aargang, I. Hefte).

- 24 *A. A. Andersen*: Jubilæumsskrift til Horne Sygekasses 50 Aars Jubilæum.

- 27 *A. Poulsen*, Fjerritslev: Forberedende Regning i Aftenskolen.

- 29 *H. Krogager*, København: Tysk for F. M. og for Ungdomsskolen. I. 1944 og II. 1945 (Hagerup).

Andet

- 04 *Math. Christensen*, Kolding, har komponeret Frihedssang til Tekst af Mads Nielsen.

- *P. C. M. Paaske*, Oksbøl, udn. til Medlem af Skatteraadet for Varde Skattekreds.

- 06 *C. M. Julin*, Roskilde, Formand for »Kristeligt dansk Fællesforbund«.

- 13 *S. Olesen*, Hirtshals, Folketingsmand for Vraakredsen (Retsforbundet).

1945